

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Michaela Kadlčíková

Spokojenost seniorů s životem v obci Razová
The seniors' satisfaction with live in the village Razová

Olomouc 2016

vedoucí práce
Mgr. Jan Kalenda, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Spokojenost seniorů s životem v obci Razová“ zpracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a veškeré použité zdroje jsem uvedla v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Razové, 30.3.2016

.....
Michaela Kadlčíková

Poděkování

Velmi děkuji Mgr. Janu Kalendovi, Ph.D. za trpělivé a odborné vedení bakalářské práce, za cenné rady při jejím zpracování a za poskytnutí času. Mé poděkování patří i Obecnímu úřadu Razová za možnost provést v obci Razová dotazníkové šetření a především ochotným občanům obce Razová, kteří se spolupodíleli na výzkumném šetření.

.....
Michaela Kadlčíková

Obsah

Úvod.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Vymezení pojmů stáří, stárnutí a senior.....	7
1.1 Stáří.....	7
1.1.1 Periodizace stáří.....	8
1.1.2 Rozdělení stáří.....	8
1.1.3 Příprava na stáří.....	9
1.1.4 Adaptace na stáří.....	10
1.2 Stárnutí.....	12
1.2.1 Faktory stárnutí.....	12
1.3 Senior.....	13
2 Změny ve stáří.....	14
2.1 Biologické změny ve stáří.....	14
2.2 Psychické změny ve stáří.....	15
2.3 Sociální změny ve stáří.....	16
3 Kvalita života seniorů a potřeby seniorů.....	18
3.1 Kvalita života.....	18
3.2 Potřeby seniorů.....	20
4 Sociální služby pro seniory.....	23
4.1 Cíle a definice sociálních služeb.....	23
4.2 Základní druhy a formy sociálních služeb.....	24
4.3 Formy péče o seniory.....	25
4.3.1 Rodinná péče o seniory.....	26
4.3.2 Zdravotní péče o seniory.....	27
4.3.3 Sociální péče o seniory.....	29
5 Sociální zabezpečení ve stáří.....	31
PRAKTICKÁ ČÁST	
6 Obec Razová.....	33
6.1 Struktura obyvatelstva obce Razová.....	34
6.2 Sociální služby pro seniory v obci Razová.....	34
7 Metodika výzkumu.....	35
8 Vyhodnocení výzkumu.....	36
8.1 Struktura respondentů.....	36
8.2 Oblast sociálních služeb.....	37
8.3 Život v obci Razová.....	40
Závěr	47
Referenční seznam	
Seznam grafů, obrázků a příloh	
Příloha č. 1 – Dotazník	
Příloha č. 2 – Seznam institucí a zařízení zajišťující soc. služby pro seniory v okolí obce Razová	
Anotace	

Úvod

Stárí je nevyhnutelnou součástí života každého jedince. Stále častěji se ve všech médiích objevují různé debaty na téma stárí a stárnutí populace. Současný demografický trend je charakteristický klesající porodností, díky zkvalitnění zdravotní péče ke snižování úmrtnosti, zvyšování střední délky života a nárůstem skupiny velmi starých lidí.

Ve své bakalářské práci bych se chtěla zaměřit na seniory v obci Razová. Tuto skupinu obyvatel jsem si vybrala z toho důvodu, že už od roku 2002 jsem členkou Kulturní, sociální a školské komise při Zastupitelstvu obce Razová a s touto skupinou obyvatel pracuji nejvíce. Hlavním úkolem komise je komunikovat s obyvateli obce a zjišťovat jejich potřeby a spokojenost s životem v obci, pořádat různé kulturní a společenské akce a navštěvovat obyvatele obce k jejich různým životním událostem. Při návštěvách nabývám pocit, že jsou málo informovaní jak o sociálních službách ve svém okolí, které by mohli využívat tak i o dění v obci Razová.

Hlavním cílem mého výzkumu bude zmapovat sociální služby pro seniory v obci Razová a jejího okolí. Chtěla bych zjistit, zda jsou senioři v obci dostatečně informováni o sociálních službách poskytované v okolí obce Razová. Vedlejším cílem mé bakalářské práce bude zjistit, o které služby by tyto osoby v obci Razová měly zájem, jak jsou spokojeni s životem v obci Razová, kde nejčastěji získávají informace o dění v obci Razová a koho nejčastěji ve svém okolí požádají o pomoc při řešení nějaké krizové situace.

Informace budu zjišťovat metodou dotazování formou písemných dotazníků, které sama v obci roznesu. Získaná data pak podrobím statistickému zpracování dat, která vyhodnotím vzhledem k sociálním potřebám seniorů a preseniorské populace (55+) v obci Razová.

Výsledek mého výzkumu může sloužit i pro Zastupitelstvo obce Razová, ke zkvalitnění své práce, případně i jako příloha k různým žádostem o dotace pro další rozvoj obce Razová. Jelikož pracuji přímo na Obecním úřadě Razová jako referentka, bude pro mě snadné získat informace o věkovém složení obyvatel v obci i o plánovaných akcích v obci.

Teoretická část

1 Vymezení pojmů stáří, stárnutí a senior

V první kapitole bych se chtěla zabývat pojmem stáří, vymezení věkové hranice, která ohraničuje stáří a také rozdělením stáří. Dále bych chtěla objasnit, jak může probíhat příprava na stáří a jaké formy přípravy na stáří rozdělujeme. K tomu také patří to, jak jedinci stáří přijmou a jak se na stáří adaptují. Dalším pojmem, který bych chtěla vymežit a popsat je pojem stárnutí a vysvětlit jaké faktory ovlivňují stárnutí. Na závěr první kapitoly vysvětlím pojem senior.

1.1 Stáří

Stáří je v mnoha odborných literaturách označováno jako poslední etapa lidského života. Každému se při vyslovení „stáří“ vybaví něco jiného. Mě to asociuje zkušenosti, nadhled nad životem, jistotu a klid. Situace je však u každého seniora různá. Některý žije aktivním rodinným životem, jiný zase zůstává sám a bez pomoci s velice omezenými finančními prostředky.

Stáří je obecné označení pozdních fází ontogeneze. Jde o poslední vývojovou etapu života jedince, která uzavírá lidský život.

P. Sak ve své knize *Sociologie stáří a seniorů* uvádí, že „stáří je životní fáze člověka ohraničená dvěma časovými body. Horní věková hranice stáří je ostře vymezena smrtí. Spodní věková hranice je rozmazána tím, že jevy a procesy, které tvoří stáří, do života člověka vstupují postupně. Teprve úhrn těchto jevů a procesů tvoří stáří. Každý z jevů a procesů tvořících stáří má svůj vlastní čas a věk, v němž začne v životě člověka působit. Stejně jevy a procesy nastupují u konkrétního člověka sice v určitém limitovaném věkovém rozpětí, ale v jiném individuálním věku. Časová diferenciací nástupu jevů a procesů tvořících stáří vzniká na základě genetické zvláštnosti jedince, jeho životní historie, ale také v důsledku společenských a kulturních faktorů. Patří sem životní styl, zdravotní a sociální systém, kvalita životního prostředí, hodnotový systém, charakter práce a celá pracovní oblast.“¹

¹SAK P., KOLESÁROVÁ K., *Sociologie stáří a seniorů*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2012, ISBN 978-80-247-3850-5, s.14

1.1.1 Periodizace stáří

V periodizaci stáří není mezi autory úplná shoda. Za obecně uznávanou je považována patnáctiletá periodizace lidského věku dle Světové zdravotnické organizace (WHO – World Health Organisation):

- 60 – 74 let: stárnutí, rané stáří, senescence
- 75 – 89 let: vlastní stáří, kmetství, senium
- 90 let a více: dlouhověkost, patriarchium²

Vágnerová např. rozděluje stáří na:

- 60 – 75 let – rané stáří
- 75 a více let – pravé stáří³

Dříve se celé období stáří označovalo jako třetí věk, když dětství bylo prvním a dospělost druhým věkem. Protože je období stáří delší, dělí se nyní na třetí a čtvrtý věk. Funkční je i číselné označování věku, totiž 50+, 60+, 70+ atd. popřípadě 50 plus, 60 plus, 70 plus atd.⁴

Další varianta rozděluje lidi starší 65 let na kategorie třetího věku a čtvrtého věku. „Třetí věk“ označuje aktivní a nezávislý život ve stáří, zatímco „čtvrtý věk“ znamená období, kdy je člověk při zajišťování základních potřeb odkázán na druhé.⁵

1.1.2 Rozdělení stáří

Vymezení a periodizace stáří jsou obtížné. Tradičně se rozlišuje stáří na:

- **kalendářní stáří** je dáno dosažením určitého dohodnutého věku (sociální konstrukt), který vychází z empirie obvyklého „průměrného“ průběhu života a biologického stárnutí. Kalendářní stáří je snadno a jednoznačně stanovitelné, takže vyhovuje demografickým i jiným potřebám. Neříká však nic o individuálních involučních změnách ani o sociálních rolích a jeho parametry se

²PŘIBYL H., *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorg, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1, s.10

³VÁGNEROVÁ M., *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*, Karolinum, Praha 2007, ISBN 978-80-246-1318-5

⁴HAŠKOVCOVÁ H., *Sociální gerontologie aneb Senioři mezi námi*, 1. vydání, Galén, Praha 2012, ISBN 978-80-7262-900-8, s.99-100

⁵HAMILTON I.S., *Psychologie stárnutí*, 1. vydání, Portál, Praha 1999, ISBN 80-7178-274-2, s.20-21

historicky mění – se zlepšováním zdravotního stavu a prodlužováním naděje dožití se již po řadu generací setrvale pokles potenciálu zdraví zpomaluje a hranice stáří se tak posouvá do vyššího věku,

- **biologické stáří** je dáno dosažením určité míry involučních změn, poklesu potenciálu zdraví (vzájemně provázané zdatnosti, odolnosti a adaptability). Jde o souhrn nevratných biologických změn, případně genových expresí, predikujících zvýšené riziko nemocí, funkčních deficitů, úmrtí, případně i maximální čas zbývající do přirozené smrti u daného člověka. Vnější vyjádřením involučních změn je pokles výkonnosti, míra funkčního zdraví či fenotyp stáří – „stařecké“ změny postavy, postoje, chůze, vlasů, pokožky (vrásky), chrupu, fyziognomie obličeje, chování atd.,

- **sociální stáří** je dáno souhrnem sociálních změn, změn sociálních rolí, postojů, sociálního potenciálů, souhrnem znevýhodnění a typických životních událostí pokročilého věku, jakými jsou penzionování, pokles životní úrovně, nezaměstnatelnost, veteránství – zastarávání znalostí, odchod dětí z orientační rodiny, ovdovění, ztráta perspektiv a aspirací, přijetí role penzisty a starého člověka, obvykle v souvislosti s funkčními deficity a různou mírou znevýhodnění oproti mládí.⁶

1.1.3 Příprava na stáří

Příprava na stáří je velice individuální věc každého jedince. Někteří lidé na stáří nemyslí vůbec, jiní naopak jsou velice pečliví a chtějí být ve stáří zajištěni jak po stránce ekonomické, tak i po stránce fyzické a psychické.

Přizpůsobení se stáří ovšem není záležitost pouhých několika let před dosažením důchodového věku. Příprava na stáří je celoživotní záležitostí.

Můžeme rozlišovat tři formy přípravy na stáří:

- **dlouhodobá příprava** – začíná v dětství, kdy učíme děti úctě ke stáří a správným formám chování k seniorům. Praktické informace o tom, jak se chovat ke starým lidem, poskytují rodiče dětem tím, jak se chovají k vlastním rodičům, jak o nich hovoří, jak se tváří, jak s nimi komunikují. Příkladem je také schopnost řešení péče o seniora v rodině, celkový postoj k situaci,

⁶ČEVELA R., KALVACH Z., ČELEDOVÁ L., *Sociální gerontologie – úvod do problematiky*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2012, ISBN 978-80-247-3901-4, s. 25-26

- **středně dlouhá příprava** – člověk ve středním věku má začít s cílenou přípravou na stáří. Může se týkat životosprávy, cvičení, kontaktů s přáteli. Nezbytným krokem je sociální příprava zahrnující finanční zajištění svého stáří z vlastních zdrojů, neboť výška penze nemusí být u všech osob dostatečná. Dospělí lidé se celkově zamýšlí nad tím, jak bude jejich stáří vypadat. Uvažují o tom, kde budou žít, s kým, kdo se o ně bude moci starat, až nebudou mít dostatek vlastních sil,

- **krátkodobá příprava** – týká se období zhruba tří let před odchodem do důchodu. Má být ryze praktická a týká se např. úpravy bytu, výměny opotřebovaných elektrospotřebičů, koupě nové mikrovlnné trouby, pračky apod. některé elektrospotřebiče jsou poměrně finančně náročné a kupovat je v době, kdy je senior již v penzi, nemusí být pro pár seniorů jednoduché. Součástí krátkodobé přípravy je i plán, jak vyplnit svůj volný čas.⁷

1.1.4 Adaptace na stáří

Stáří představuje v životě jedince velkou změnu. Na každou změnu, která nás v životě potká, je třeba se adaptovat, zvyknout si na ni, přijmout ji jako hotový fakt. Adaptace jedince na stáří závisí na mnoha faktorech, z nichž nejdůležitější je osobnost člověka, jeho aktivita během dosavadního života, zkušenosti a vlastní životní filozofie.⁸

Způsobů jak se vyrovnat s vlastním stářím je mnoho. Závisí na okolnostech ovlivňující samotného jedince, na jeho okolí, zdravotním a psychickém stavu.

Dvořáčková uvádí několik strategií a způsobů, jak se vyrovnat s vlastním stářím:

- **konstruktivní strategie** – člověk se dokáže vyrovnat s omezením, které mu stáří přináší. Snaží se být aktivní, vytváří nové vztahy a stanovuje si přiměřené cíle. Je snášenlivý a tolerantní vůči druhým. Snadno navazuje kontakty, je optimistický a má smysl pro humor. Akceptuje svá omezení a je schopen se přizpůsobit změnám. Předpokladem je spokojené dětství a tvořivá dospělost,

⁷MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 17-18

⁸MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 16

- **strategie závislosti** – člověk je více pasivní, spoléhá na pomoc druhých a nechce nic rozhodnout sám. Byl nebo stále je pod vlivem partnera a tato role mu vyhovuje. Má rád své soukromí, odpočinek, pohodlí a bezpečí. Sám neví, co je pro něj nejlepší, a nechá se velmi dobře ovlivnit např. svými dětmi. Toto může být destruktivní v případě, kdy děti mají názory v rozporu s potřebami seniora,
- **strategie obranná** – člověk odmítá přijmout změny stáří. Dokazuje svou soběstačnost přehnanou aktivitou a odmítá pomoc druhých. Tento typ člověka byl zpravidla společensky velmi úspěšný a nerad přijímá myšlenku na odchod do důchodu. Příliš se emočně kontroluje, lpí na svých zvyklostech a nechce nic měnit. Bývá konfliktní a chce mít moc nad prostředím,
- **strategie hostilis** – člověk je nepřátelský vůči lidem a vůči všemu. Nic nikdy není dobře. Je obětí svého života, chce být litován. Hledá viníky za své životní prohry a obviňuje lidi kolem sebe. Je často agresivní, podezřavý, stále si na něco stěžuje a vyhledává konflikty. Nerozumí si s mladými lidmi, jako by jim záviděl jejich mládí,
- **strategie sebenenávisti** – tento typ člověka obrací svoji nenávist a zlobu proti sobě. Je kritický vůči vlastní osobě a častým tématem je smrt jako vysvobození. Ve svém životním příběhu mívá neuspokojivé vztahy s rodiči, manželem, na pracovišti. Trpí pocitem osamělosti. Život hodnotí kriticky a pohrdavě. Netouží nic dělat a o nic se snažit. U těchto jedinců je těžké najít pozitivní přístupy, a tak nezbývá než tyto postoje akceptovat.⁹

Přední český psycholog Švancara doporučuje v duševní hygieně a pro dobrou adaptaci ve stáří usilovat o naplňování „**5P**“, kterými jsou:

- **perspektiva** – zachovat, upřesňovat a pěstovat svůj životní program a pozitivní výhled do budoucna,
- **pružnost** – zůstat otevřený novým podnětům, usilovat o pochopení nových dějů i nových postupů, i ve stáří se vzdělávat, mít zájem o dění kolem,
- **prozíravost** – vidět věci v souvislostech, vybírat přiměřené cíle a činnosti, připravit se na různé ztráty a obtíže, které stáří často přináší, přemýšlet o jejich kompenzaci, včas zajistit vhodné bydlení i finanční prostředky pro klidný a aktivní život po penzionování,

⁹**DVOŘÁČKOVÁ D.**, *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2012, ISBN 978-80-247-4138-3, s.17-18

- **porozumění** – usilovat o pochopení druhých, o dobré vztahy v rodině i mimo rodinu, snažit se pozitivně myslet, nepropadat úzkosti, vyčítání, poučování a hádavosti,
- **potěšení** – pěstovat aktivně dobrou náladu, mít se nač těšit, umět užívat drobných radostí všedního dne.¹⁰

1.2 Stárnutí

Charakterizovat stárnutí je nesnadné. Existuje několik definic stárnutí, avšak žádná z nich není zcela výstižná. Stárnutí a stáří je fyziologickou součástí života lidí, zvířat, rostlin. Stárnutí je proces, kdy v buňkách (tkáních, orgánech) vznikají degenerativní změny ve tvaru buňky a její funkce (degenerace = úpadek ve vývoji, vývojový pokles nebo ústup). Tyto změny nastupují v různou dobu během života jedince a postupují s individuální rychlostí. U některého člověka probíhají změny velmi rychle, u jiného jsou změny pomalejší.¹¹

Pod pojmem stárnutí se zpravidla rozumí souhrn změn ve struktuře a funkcích organismu, které podmiňují jeho zvýšenou zranitelnost a pokles schopností a výkonnosti jedince a jež kulminují v terminálním stadiu a ve smrti.¹²

Tyto změny u každého jedince probíhají individuálně. Také jejich nástup je časově různorodý v souvislosti s genetickými dispozicemi, životním stylem, zlozvyky apod. Všechny změny spolu vzájemně souvisí a ovlivňují se.¹³

1.2.1 Faktory stárnutí

Proces stárnutí je ovlivněn řadou faktorů, které lze dělit na vnitřní a vnější.

Za vnitřní faktory stárnutí se považují:

- **genetická výbava** – činitele buněčného přežití, vrozené genetické a získané genové mutace vedoucí ke vzniku onemocnění s důsledkem předčasného úmrtí,

¹⁰ **PŘIBYL H.**, *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorf, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1, s.25

¹¹ **MLÝNKOVÁ J.**, *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 13

¹² **LANFMEIER J., KREJČÍŘOVÁ D.**, *Vývojová psychologie*, 2. Vydání, GRADA Publishing, Praha 2006, ISBN 80-247-1284-9, s.202

¹³ **MLÝNKOVÁ J.**, *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s.20

- **tělesná onemocnění a psychické poruchy,**
- **psychická výbava jedince** – povahové zaměření, zvládání a zpracování zátěžových situací, způsoby vyrovnávání se s nemocí, stereotypy, životní cíle.

Vnější faktory ovlivňující stárnutí:

- **fyzikální** – klima, životní prostředí, pracovní prostředí,
- **chemické** – kožní, plicní komplikace,
- **sociální** – způsob a kvalita bydlení, finanční zabezpečení, rodinné zázemí, vzdělání¹⁴

1.3 Senior

Senior je označován jako starší člověk, ale také nejstarší a zpravidla vážený člen nějakého společenství. Používá s též k rozlišení mladšího (jun.) a staršího (sen.) člena rodiny (pokud mají stejné jméno a příjmení), a to i v případě, že ten starší z nich zdaleka není starý.¹⁵

Senior je člověk v završující životní fázi se specifickým postavením ve společnosti¹⁶, jak uvádí Sak.

¹⁴**PŘIBYL H.**, *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorg, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1, s.10

¹⁵**HAŠKOVCOVÁ H.**, *Sociální gerontologie aneb Senioři mezi námi*, 1. vydání, Galén, Praha 2012, ISBN 978-80-7262-900-8, s.148

¹⁶**SAK P., KOLESÁROVÁ K.**, *Sociologie stáří a seniorů*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2012, ISBN 978-80-247-3850-5, s. 25

2 Změny ve stáří

V této kapitole bych chtěla popsat fyzické, psychické i sociální změny, které provázejí stárnutí a potkají většinu jedinců v tomto období jejich života. Tyto změny musí jedinci akceptovat a přizpůsobit se jim svým způsobem života. Také prostředí, ve kterém starší člověk žije by se mělo umět přizpůsobit změnám, kterými prochází jedinec ve stáří.

Pod pojmem stárnutí se zpravidla rozumí souhrn změn ve struktuře a funkcích organismu, které podmiňují jeho zvýšenou zranitelnost a pokles schopností a výkonnosti jedince a které kulminují v terminálním stádiu a ve smrti.¹⁷

Ve vyšším věku dochází v lidském organismu k mnoha změnám, které s sebou stáří přináší a kterým se nelze vyhnout. U lidí se však projevují značnými individuálními rozdíly. Také jejich nástup je časově různorodý v souvislosti s genetickými dispozicemi, životním stylem, zlozvyky apod. Všechny změny spolu vzájemně souvisí a ovlivňují se.¹⁸

Změny ve stáří se v mnoha odborných literaturách rozděluje na změny biologické, psychické a sociální.

2.1 Biologické změny ve stáří

Jak uvádí Čížková ve své knize *Vývojová psychologie*, typickým jevem u stárnoucích lidí je pokles hmotnosti a výšky. Současně s tímto jevem klesá ve stáří rychlost, pružnost a hbitost pohybů. Ubývá svalová výkonnost a souhra neuromuskulárního aparátu, která negativně ovlivňuje motorické dovednosti jedince. Srdce má snížené výkonnostní maximum, tzn., že při vyšší zátěži se u něho objevují známky funkční nedostatečnosti. Obecným projevem stárnutí je šedivění a vypadávání vlasů. Oba tyto jevy jsou však více než věkem podmíněny geneticky. Mezi typické projevy stáří patří zpomalení růstu nehtů. V pozdějším

¹⁷LANGMEIER J., KREJČÍŘOVÁ D., *Vývojová psychologie*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 1998, ISBN 80-7169-195-X, s. 184

¹⁸MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 20

období dochází ke změnám v obličeji – pokožka je vrásčitá, suchá a objevuje se více pigmentace. Se ztrátou zubů souvisí zmenšení čelisti a poklesnutí brady. Mění se i výraz očí. Oční víčka jsou zduřelá a zmenšuje se výška otevřených očí. Život starého člověka však velmi negativně ovlivňuje postupně se zhoršující vnímání. Příčinou jsou především změny ve smyslových orgánech a ve snížení rychlosti přenosu informací. Mezi nejdůležitější orientační ústrojí, které je postiženo involučními změnami, patří zrak. Změny způsobují snížení zrakové ostrosti, rozpoznávání barev. Dalším velmi důležitým receptorem je sluch. Pro starého člověka je důležité, aby lidé, žijící v jeho blízkosti, projevovali dostatek tolerance a usilovali o usnadnění porozumění. Například staří lidé se sluchovými potížemi jsou zatíženi různými šumy, hlukem a hovorem více lidí. Involuční změny, které ovšem méně ovlivňují život starého člověka, zasahují i čich a chuť. Důležitým životním činitelem je tělesná teplota. U starých lidí je termoregulace snížena. Tělo produkuje méně tepla, člověk reaguje na chlad pomaleji a nepřiměřeněji. Starší osoby ztrácejí schopnost přizpůsobení se klimatickým změnám a ve dnech tropického horka přibývá počet úmrtí. Starší člověk je tedy ohrožen přehřátím i podchlazením.¹⁹

2.2 Psychické změny ve stáří

Mezi psychickými změnami a projevy ve stáří existují značné individuální rozdíly. Jednoduše můžeme říci, že dochází ke zhoršení kognitivních (poznávacích) funkcí, tedy vnímání, pozornosti, paměti, představ, myšlení. Může klesat pružnost myšlení či psychická vitalita. Nezměněna zůstává slovní zásoba, jazykové dovednosti, způsob vyjadřování myšlenek, intelekt. Některé psychické pochody naopak zaznamenávají zlepšení, např. vytrvalost, trpělivost, schopnost úsudku, rozvaha.

Na kvalitě psychiky se podílí osobnost člověka. Integrita (celistvost) osobnosti zůstává zachována, zpravidla se mění pouze její dílčí schopnosti. Mohou se měnit některé osobnostní rysy a vlastnosti jedince. U patologických typů jedinců může docházet ke zvýraznění některých vlastností nebo rysů (např. podezřivost u paranoidního typu osobnosti), jiné ztrácejí na své intenzitě (smysl

¹⁹ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ J. a kol., *Přehled vývojové psychologie*, Olomouc 2015, ISBN 80-244-0629-2, s. 131-135

pro pořádek). Zhoršuje se přizpůsobení se životním změnám. Senioři mají rádi svůj stereotyp a při nedostatku motivace k jiným, novým činnostem jej mohou neradi měnit.

Ani oblast citového života nezůstává beze změn. Staří lidé mohou být více plačtiví. U patologických typů osobnosti se objevuje rychlé střídání nálad, emoční labilita. U některých jedinců je výrazná úzkost, strach, může se objevit i depresivní naladění seniora. U zdravých a vitálních seniorů se emoční labilita zpravidla neobjevuje.

Velkou psychickou až traumatizující změnou je ztráta životního partnera. Po jeho smrti prožívá ten druhý zcela nevyhnutelně pocit nenahraditelné ztráty, prázdnoty, samoty a opuštění. Většina lidí se s touto ztrátou naučí žít, i když je to situace nesmírně bolestivá. Někteří lidé tuto emocionálně náročnou situaci neunesou, nesmíří se s ní, což nejednou může urychlit jejich vlastní úmrtí.²⁰

Říčan psychickou involuci chápe jako „demontáž osobnosti, která probíhá více nebo méně spořádaně. Zatímco vzestupné stadium vývoje znamená diferenciaci, výstavbu bohatší, složitější struktury osobnosti, stárnutí bývá naopak spojeno se zjednodušováním osobnosti. Vyklízí se pozice. Člověk ztrácí vztah k určitým osobám, zálibám, hodnotám, ideálům, nadosobním i osobním cílům. S novými problémy a stresy se vyrovnává primitivnějším způsobem.“²¹

2.3 Sociální změny ve stáří

Sociální stárnutí velmi úzce souvisí s odchodem do starobního důchodu. Je to jedna ze zásadních změn v životě, která člověka může ovlivnit v negativním i pozitivním slova smyslu. Odchodem do starobního důchodu se mění sociální role seniora. Končí role pracujícího člověka, který svou pracovní činností vytváří hodnoty pro obyvatelstvo a celý stát. Dále Mlýnková uvádí, že penzionování s sebou nepřináší pouze změny v sociálních rolích. Mění se i ekonomická situace seniorů. Nízká penze, poplatky u lékařů a v lékárnách mnohdy nedovolují udržet dosavadní životní standard, na který byli lidé ve středním věku zvyklí. Omezování

²⁰MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 24-25

²¹ŘÍČAN P., *Cesta životem, vývojová psychologie*, přep. vydání, Portál, Praha 2013, ISBN 80-7367-124-7, s. 339

slasti, příjemných okamžiků, např. dobrého jídla a výletů, souvisí se změnami nálad, neboť přizpůsobení se ztíženým životním podmínkám není snadné pro mladé nebo osoby středního věku, natož pro seniory. Někteří lidé se na penzionování těší. Plánují si různé aktivity, na které dosud neměli čas. Chtějí se věnovat zahrádce, přestavět část domu, věnovat se vnoučatům, cestovat. Jsou připraveni na nový život, který jim uspokojí mnohá očekávání. Mnozí lidé však nevědí, co dělat s volným časem, kterého je najednou příliš. Pokud nejsou schopni naplnit den smysluplnými činnostmi, může se objevit nuda, přemítání o smyslu života, pocit neuspokojených potřeb a další negativní emoce. Senior může být nespokojený, mrzutý, lítostivý. Další součástí stáří může být výskyt nemocí, který pak může bránit ve vykonávání běžných denních činností. V takovém případě dochází k omezení soběstačnosti a sebepečce, objevuje se fyzická závislost na pomoci druhých osob. Senior pak není schopen samostatného nakupování, vycházek a pohybu mimo byt. Řešením v této situaci je použití různých kompenzačních pomůcek. Za jejich pomoci lze seniora se sníženou pohyblivostí bezpečně doprovázet nejen na procházce, ale i při nakupování. V případě nedostatku společenských kontaktů a komunikace mohou někteří senioři pobývající pouze doma mít pocit sociální izolace. Ten s sebou může přinášet řadu negativních nálad.²²

Předpokládá se, že nejdůležitější pro seniora je především rodina. Jak uvádí Hamilton, z výzkumu preferencí rodinných vztahů, staří lidé pravděpodobně rádi kombinují příležitost k aktivitám v interakci se členy rodiny se soukromím svých domovů.²³

²²**MLÝNKOVÁ J.**, *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 25-26

²³**HAMILTON I.S.**, *Psychologie stárnutí*, české vydání, Portál, Praha 1999, ISBN 80-7178-274-2, s. 171

3 Kvalita života seniorů a potřeby seniorů

V kapitole o kvalitě života seniorů bych chtěla vysvětlit pojem „kvalita života“, jak se na toto téma dívají různí autoři a jak je kvalita života seniorů ovlivněna. Dále bych ráda popsala základní potřeby seniorů ke spokojenosti se svým životem a zkvalitnění svého života.

3.1 Kvalita života

Kvalita života ve stáří a s ní související subjektivní pocit pohody může být individuálně rozdílný. Důležitým úkolem pozdního stáří, který souvisí s pocitem životní pohody, je udržení přijatelného životního stylu. Jeho podmínky lze shrnout do několika bodů:

- udržení nezbytné autonomie a soběstačnosti proti narůstající bezmocnosti a snižování související závislosti,
- udržení či znovuvytvoření potřebných sociálních kontaktů a vztahů proti sociální izolaci, pocitu osamělosti a nechtěnosti,
- udržení přijatelného osobního významu a sebeúcty proti pocitu vlastní nedostatečnosti a nepotřebnosti²⁴

Odborná literatura nabízí nepřehledné množství definic a vymezení kvality života. WHO (Světová zdravotnická organizace) ji definuje jako „jedincovu percepci jeho pozice v životě v kontextu své kultury a hodnotového systému a ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a obavám. Jedná se o velice široký koncept, multifaktoriálně ovlivněný jedincovým fyzickým zdravím, psychickým stavem, osobním vyznáním, sociálními vztahy a vztahem ke klíčovému oblasť jeho životního prostředí.“

Na kvalitu života lze pohlížet jako na *objektivní* kvalitu života, která je dána materiálním zabezpečením, fyzickým zdravím, sociálními podmínkami života, sociálním statutem. Druhým je *subjektivní* hledisko, které v sobě zahrnuje jedincovo vnímání vlastního postavení ve společnosti v souvislosti s hodnotovým

²⁴VÁGNEROVÁ M., *Vývojová psychologie II., Dospělost a stáří*, 1. vydání, Karolinum, Praha 2007, ISBN 978-80-246-1318-5, s. 399

systemem, kulturou. Jde zde o individuální očekávání, dosahování cílů a tím i saturaci osobních potřeb.

Kvalita života ve stáří je ovlivněna mírou saturace potřeb seniora společně s celou řadou faktorů: kvalita sociálních kontaktů, ať už jde o vztahy s dospělými dětmi nebo o sousedy, přátele, dále dostupnost zdravotní péče, kvalitní a cenově dostupné bydlení, bezpečnosti, informovanost o dění kolem, nabízené služby, dostupnost dopravy aj.²⁵

Autoři jednotlivých studií a knih o problematice kvality života se snad nejvíce rozcházelí právě při problematice indikátorů – ukazatelů. Kvalita života byla prezentovaná jako nejasný pojem, protože neexistují žádné jednotky na měření této „veličiny“. Ukazatele kvality života vnímáme jako jednotu ekonomických, politických a kulturních faktorů.

Světová zdravotnická organizace uvádí jako indikátory kvality života:

- **fyzické zdraví** – ovlivňuje energii, únavu člověka, bolest a diskomfort nebo spánek,
- **psychické zdraví** – vyjadřuje image, pozitivní a negativní city, sebehodnocení, způsob myšlení, učení a pozornost,
- **úroveň nezávislosti** – pohyb, denní aktivity, pracovní kapacita, závislost na lécích,
- **sociální vztahy** – jde o osobní vztahy, sociální oporu, sexuální aktivity,
- **prostředí** – přístup k finančním zdrojům, svoboda, bezpečí, zdravé prostředí, sociální péče, domov, přístup k informacím, účast na rekreaci, cestování,
- **spiritualita** – osobní víra a přesvědčení, hodnotová orientace.

I když je kvalita života pojem těžko definovatelný, jsou známa jistá kritéria, jejichž přítomnost nebo nepřítomnost determinuje její stupeň. Kvalita života zahrnuje historické, kulturní a životní vývojové prvky a biologické i vědecké úvahy o ní vedou nevyhnutelně k filozofii, k hodnotovému systému člověka.²⁶

²⁵ **PŘIBYL H.**, *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorf, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1, s.49

²⁶ **HROZENKOVÁ M., DVOŘÁČKOVÁ D.**, *Sociální péče o seniory*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2013, ISBN 978-80-247-4139-0, s25-26

3.2 Potřeby seniorů

Obecně lze potřebu charakterizovat jako projev nějakého nedostatku, chybění něčeho, jehož odstranění je žádoucí. Uspokojení či neuspokojení potřeb ovlivňuje veškerou psychickou činnost člověka (pozornost, myšlení, volní procesy), zcela zásadně se podílí na tvorbě vzorce chování jedince. Jednání směřující k upokojení potřeby převádí potřebu na psychologickou úroveň (hovoří se také o psychické odezvě). Naplňování potřeb má sociální povahu, činnosti vedoucí k jejich saturaci jsou začleněny v sociálních sítích jedince. Identifikace potřeby pobízí k vyhledávání určité podmínky či naopak vyhýbání se určité podmínce, která je pro saturaci dané potřeby nepříznivá.

Potřeby nejsou pouze základním motivem k udržení rovnováhy uvnitř organismu, ale také jsou také základním motivem pro udržení rovnováhy mezi člověkem a prostředím.²⁷

Potřeby se v jednotlivých věkových obdobích mění. Jiné potřeby mají děti předškolního věku, jiné mají školáci a zcela odlišné jsou potřeby dospělých či seniorů. Mění se hodnotová orientace potřeb, v popředí jsou potřeby zdraví, klidu, bezpečí a spokojenosti. Senioři jako by se vraceli z výšek Maslowovy pyramidy (obr. 1) k jejím základům. Zůstávají a jsou zvýrazněny potřeby fyziologické a z psychosociálních potřeb to jsou především potřeby bezpečí, jistoty, lásky, sounáležitosti.²⁸

Obrázek č. 1 – Maslowova hierarchie potřeb²⁹

²⁷PŘIBYL H., *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorf, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1, s.31

²⁸MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s.48

²⁹Studium psychologie: Obecná psychologie (online), (cit. 2016-02-06). Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/obecna-psychologie/12-motivace-deleni-motivu.html>,

Stárnutí je charakteristické poklesem potřeby nových podnětů a zkušeností či ochoty nevyhnutelnou změnu akceptovat a vzestupem důrazu na jistotu a stabilitu. Prožívání uspokojování vlastních potřeb, což vyplývá ze zhoršení některých fyzických i psychických kompetencí a vědomí ubývání soběstačnosti. Starší člověk je často nucen zabývat se sám sebou, protože leccos už není samozřejmostí, ale vyžaduje vynaložení většího úsilí či dokonce pomoc někoho jiného.³⁰

Pokud jde o potřeby seniorů, tak bychom neměli zapomínat, že senior potřebuje mít pocit jistoty a bezpečí, touží po důvěře, stabilitě, jistotě a spolehlivosti. V souvislosti s potřebou bezpečí hovoříme o potřebě fyzického a psychického bezpečí a ekonomického zabezpečení. Někdy se snažíme seniorům pomáhat, ale naše snahy mohou vést k přílišnému ochraňování a k rozvoji nežádoucí závislosti seniora na okolí. Z tohoto důvodu je potřebné si uvědomit, zda naše snaha ochraňovat neomezuje vůli seniora rozhodovat o sobě, svých činnostech a o svém životě. (Motlová in Dvořáčková)³¹

Struktura potřeb starších lidí je shodná s ostatní populací. U starších lidí se neobjevují žádné „speciální potřeby“ seniorů. Co se mění, je subjektivní význam, stanovení priorit či způsob uspokojování potřeb. Příčina této změny se může hledat v poklesu potřeby nových podnětů, snížené ochoty tolerovat změna. Je snižena potřeba stimulace, je prokázáno, že příliš mnoho nových stimulů seniora dráždí a unavuje. Potřeba učení bývá u seniorů zpravidla také snižena, což však neznamená, že by se nechtěli senioři vzdělávat vůbec, jen je zapotřebí respektovat jejich tempo. Staří lidé upřednostňují stereotyp, často je nutné, abychom seniory podněcovali k využívání získaných prostředků. Potřebě seberealizace se mohou senioři bránit (zejména v souvislosti se zhoršenou soběstačností), zdůrazňují minulé činnosti a aktivity. Tuto potřebu pak často uspokojují symbolicky, ve vzpomínkách. Naopak zvýšení je vyzorováno u potřeby citové jistoty, bezpečí. Senioři se cítí ohroženi nemocí, sníženou sebeobslužností, ale také sociálními změnami, jakými je např. ovdovění či stěhování se do jiného prostředí. Mnohdy jsou úzkostní strachem ze smrti, z opuštěnosti. Uvádí se, že senioři mají rozvinutou potřebu otevřené budoucnosti a naděje. Senioři mají potřebu být platní

³⁰ VÁGNEROVÁ M., *Vývojová psychologie II., Dospělost a stáří*, 1. vydání, Karolinum, Praha 2007, ISBN 978-80-246-1318-5, s. 344

³¹ DVOŘÁČKOVÁ D., *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory*, 1. vydání, Grada Publishing, Praha 2012, ISBN 978-80-247-4138-3, s. 39

a prospěšní. Důraz kladou na přiměřené zdraví, materiální zajištění, domov, kde cítí, že je mají rádi a kde oni mohou mít někoho rádi.³²

³²**PŘIBYL H.**, *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorf, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1, s.50

4 Sociální služby pro seniory

V této kapitole bych ráda definovala sociální služby, jaké druhy a formy sociálních služeb jsou přístupné pro seniory v České republice a také cíle sociálních služeb.

4.1. Cíle a definice sociálních služeb

Sociální služby jsou poskytovány lidem společensky znevýhodněným, a to s cílem zlepšit kvalitu jejich života, případně je v maximální možné míře do společnosti začlenit, nebo společnost chránit před riziky, jejichž jsou tito lidé nositeli. Sociální služby proto zohledňují jak osobu uživatele, tak jeho rodinu, skupiny, do nichž patří, případně zájmy širšího společenství.³³

Prostřednictvím sociálních služeb je zajišťována pomoc při péči o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, ošetřování, pomoc s výchovou, poskytnutí informace, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, psycho- a socioterapie, pomoc při prosazování práv a zájmů.

Cílem služeb bývá mimo jiné:

- podporovat rozvoj nebo alespoň zachování stávající soběstačnosti uživatele, jeho návrat do vlastního domácího prostředí, obnovení nebo zachování původního životního stylu,
- rozvíjet schopnosti uživatelů služeb a umožnit jim, pokud toho mohou být schopni, vést samostatný život,
- snížit sociální a zdravotní rizika související se způsobem života uživatelů.

Základními činnostmi při poskytování sociálních služeb jsou pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické

³³ MATOUŠEK O. a kol., *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*, 2. vydání, Portál, Praha 2011, ISBN 978-80-262-0041-3, s. 9

činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Obsah základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb stanoví prováděcí předpis.³⁴

4.2 Základní druhy a formy sociálních služeb

V České republice dělíme sociální služby podle zákon č. 108/2006 Sb., O sociálních službách, ve znění pozdějších právních předpisů, na následující základní druhy:

- **sociální poradenství**- základní poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb, poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit.³⁵

Odborné poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí – zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Součástí odborného poradenství je i půjčování kompenzačních pomůcek,³⁶

- **služby sociální péče** – napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Každý má právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí.³⁷ Mezi služby sociální péče patří osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovi se zvláštním režimem achráněné bydlení,

- **služby sociální prevence** - napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky

³⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí: Sociální práce a soc. služby (online) (cit. 2016-02-06)

Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18661#okss>,

³⁵ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 37, odst. 2

³⁶ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 37, odst. 3

³⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 38

a způsob vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.³⁸ Mezi služby sociální prevence patří raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitace.

Dané členění reflektuje hlavní funkce, které mají sociální služby v naší společnosti plnit. Senioři využívají všechny základní druhy sociálních služeb, především jsou pro ně užitečné služby sociální péče.³⁹

Tento zákon taktéž rozlišuje formy poskytování sociálních služeb, a to na:

- **pobytové služby** – rozumí se tím služby spojené s ubytováním v zařízení sociálních služeb,
- **ambulantní služby** – tím se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování,
- **terénní služby** – rozumí se tím služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí.⁴⁰

4.3 Formy péče o seniory

Někteří senioři se dovedou o sebe postarat až do své smrti sami, ale některým seniorům je potřeba pomoci se zvládáním základních lidských potřeb, především z důvodu špatného zdravotního stavu. Mlýnková ve své knize uvádí 3 formy péče o seniory. Péče zajišťovaná rodinou, zdravotní péče (včetně ošetrovatelské péče) a sociální péče (pečovatelské úkony).

³⁸ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 53

³⁹ **PRUDKÁ, Š.**, *Sociální služby pro seniory v kontextu sociální politiky*, 1. vydání, WoltersKluwer, Praha 2015, ISBN 978-80-7478-839-0, s.20

⁴⁰ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 33

4.3.1 Rodinná péče o seniory

Většině lidí je nejlépe v domácím prostředí, v rodině. Je to místo, které každý dobře známe, zde prožíváme pocity jistoty a bezpečí, máme zde své rodinné zázemí. Dnešní rodiny žijí zpravidla samostatně, v jiných bytových jednotkách než jejich rodiče. Je ale přirozené, že rodina zůstává základem poskytování péče seniorovi. Ve většině rodin je samozřejmé, že se dospělé děti o své stárnoucí rodiče postarají. Někdy dochází i k tomu, že se stárnoucí rodič přestěhuje do bytu svých dětí. Tento krok má svá pozitiva a negativa. Střední generaci to usnadní péči, ušetří čas, péče se může rozdělit mezi všechny členy rodiny, senior není sám a s rodinou se cítí bezpečněji.

Při poskytování péče rodinnými příslušníky o seniory se mohou vyskytnout různé překážky:

- **nevyhovující bydlení** – malý byt, dochází ke ztrátě soukromí, jestliže se senior nastěhuje do rodiny dospělých dětí,
- **zaměstnanost střední generace** – většina lidí produktivního věku si nemůže dovolit zůstat doma se svým rodičem a věnovat mu potřebnou celodenní péči,
- **povinnosti vůči vlastní rodině** – střední generace se věnuje péči o děti, domácnost,
- **vzdálenost rodin** – stárnoucí rodiče bydlí ve vlastním bytě, jejich děti také, bydliště obou rodin mohou být od sebe hodně vzdálená,
- **vyčerpání a únava rodinných příslušníků při péči o seniora** – zpravidla není možné, aby člověk ve středním věku zajišťoval provoz rodiny, chodil do zaměstnání a současně pečovat o stárnoucího rodiče a jeho domácnost, zejména bydlí-li od sebe daleko.⁴¹

Je nutné si také uvědomit, že aby rodina mohla zajistit kvalitní péči o nesoběstačného seniora, je třeba splnit základní předpoklady, jak uváděla významná osobnost českého ošetrovatelství doc. M. Staňková:

- **chtít pečovat** – mít dobrou vůli, snažit se hledat možnosti a řešení v dané situaci za přispění všech členů rodiny,
- **umět pečovat** – vědět jak pomoci, znát rozsah poskytované pomoci,

⁴¹**MLÝNKOVÁ J.**, *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s.62-63

- **moci pečovat** – mít podmínky fyzické, sociální, psychické, bytové, časové, finanční. Tento předpoklad je nejvýznamnější příčinou institucionální péče o seniory.⁴²

4.3.2 Zdravotní péče o seniory

Nemocní lidé ve starším věku využívají větší množství zdravotnických zařízení včetně ambulantní péče, v poslední době se tak hovoří o tzv. geriatrizaci medicíny. V péči o seniory byly již v roce 1982 (na vídeňském sympoziu o stárnutí a stáří) deklarovány stále aktuální základní strategie, které označujeme jako 4xD:

- **demedicinalizace** – medicína nemůže řešit komplexní zajištění seniorů. Kompetence jsou omezeny a odpovědnost definována. Je žádoucí, aby péče o staré lidi byla v dostatečném rozsahu převedena do režimu ambulantních zdravotních a sociálních služeb a jiných společenských oblastí,
- **deinstitucionalizace** – je nezbytné podpořit péči v domácím prostředí, podporovat starající se rodiny, komunitní formy péče. Rovněž je také důležité posilovat partnerství samotných pacientů – seniorů,
- **deprofesionalizace** – z určitého úhlu pohledu se o seniora může jistým způsobem postarat prakticky každý, proto je vhodné zapojit do spolupráce každého, kdo je ochoten a schopen se na této péči (spolupráci) podílet. Do této participace můžeme zahrnout dobrovolnictví, sousedskou a seniorskou svépomoc atd.,
- **deresortizace** – v této souvislosti se hovoří o celospolečenské prostoupenosti seniorské problematiky, tzn., že každý obor lidské činnosti může pro populaci seniorů něco udělat. Proto by zdraví a ekonomicky činní lidé měli být alespoň rámcově informováni o potřebách seniorů,⁴³

Základem je primární péče, kterou poskytuje praktický lékař pro dospělé. V péči o seniory by měl spolupracovat jak s rodinou, tak s ostatními složkami primární péče, např. s domácí ošetrovatelskou péčí, pečovatelskou službou a

⁴² PŘIBYL H., *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorf, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1, s.15

⁴³ PŘIBYL H., *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorf, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1, s.16-17

jinými neziskovými organizacemi. Domácí ošetrovatelská péče je poskytována na doporučení praktického lékaře a je hrazena z prostředků zdravotního pojištění. Tato péče je zajištěna různými agenturami, státními, městskými, charitativními či soukromými.⁴⁴

Mezi instituce, které zajišťují zdravotní péči pro seniory, můžeme zařadit:

- **nemocnice** – zdravotní péče je poskytována ve zdravotnických zařízeních ambulantního nebo lůžkového typu. Oddělení následné péče jsou rehabilitační a doléčovací oddělení (léčebny dlouhodobě nemocných), kde je péče určena pro seniory v dobrém zdravotním stavu, u nichž je potřeba zajistit následnou rehabilitaci, např. nácvik chůze, nácvik soběstačnosti při sebepečí apod.,⁴⁵
- **hospice** – jsou to zařízení, která poskytují péči nevyléčitelně nemocným s onkologickými nemocemi, pečují o rodinné příslušníky formou respitní (úlevové) péče. Ta spočívá v tom, že mnohé hospice nabízí rodinám tzv. odlehčovací pobyt seniora, pokud si rodinní příslušníci potřebují odpočinout, jedou na dovolenou, aby načerpali nové síly. Další výraznou formou pomoci ze strany hospiců je péče o pozůstalé. Existuje forma péče v domácím prostředí, která se nazývá domácí hospic. Účelem této péče je umožnit seniorům, u nichž není nutná nemocniční péče, důstojně v kruhu své rodiny prožít závěrečnou etapu svého života. Speciální tým odborníků, lékařů onkologů, lékařů se zaměřením na paliativní medicínu, všeobecných sester dochází do domácího prostředí klienta a poskytuje specifickou péči nemocným v terminálním stadiu nemoci,⁴⁶
- **ambulantní a terénní služba** – je to odborná zdravotní péče, která je poskytována v domácím prostředí seniora a je určena těm lidem, kteří nemusí být hospitalizováni v nemocnici a u nichž zároveň není dostupná potřebná rodinná péče. Poskytovatelem této formy péče jsou agentury domácí péče. Smyslem této péče je ošetřovat nemocného v jeho domácím prostředí, kde se cítí dobře a je zde šťastný a spokojený. Tato domácí zdravotní péče je hrazena ze zdravotního pojištění a indikuje ji praktický lékař,⁴⁷

⁴⁴**HROZENKOVÁ M., DVOŘÁČKOVÁ D.**, *Sociální péče o seniory*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2013, ISBN 978-80-247-4139-0, s. 60

⁴⁵**MLÝNKOVÁ J.**, *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s.63-64

⁴⁶**MLÝNKOVÁ J.**, *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s.64

⁴⁷**MLÝNKOVÁ J.**, *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s.64-65

- **geriatrická denní centra** – tato zařízení poskytují denní (některá i noční) pobyt seniora. Je zde zajištěna léčebná a ošetrovatelská péče, fyzioterapeutická péče, psychická aktivizace a kognitivní trénink a ergoterapie.⁴⁸

4.3.3 Sociální péče o seniory

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách předkládá podrobný výčet všech zařízení poskytujících sociální služby. Uvedu zde pouze některé důležité instituce, které zajišťují sociální péči o seniory:

- **domovy pro seniory** – poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby,⁴⁹

- **domovy se zvláštním režimem** – poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí, které mají sníženou soběstačnost z důvodu těchto onemocnění,⁵⁰

- **domovy s pečovatelskou službou** – představují formu péče o relativně zdravé seniory (jednotlivce, manželský pár). Tito senioři nevyžadují komplexní ústavní péči a stálou pomoc ošetřujících osob. Potřebují pomoc pouze při některých úkolech, jako je např. hygienická péče v koupelně. V domě s pečovatelskou službou je vyřešeno kvalitnější bydlení. Senioři jsou ubytováni v samostatné bytové jednotce na základě smlouvy. Mohou využívat pečovatelských a dalších služeb, např. rehabilitaci, zajištění obědů, pedikúru apod. Pečovatelská služba je poskytována stejně jako v běžném domácím prostředí,⁵¹

- **domovinky** – jsou to centra denních služeb a jsou určena pro denní pobyt seniorů s omezenými fyzickými nebo psychickými schopnostmi, kteří potřebují denní péči. Senioři zde mohou trávit svůj čas v době, kdy jsou pečující příbuzní v zaměstnání. Během dne jsou zajištěny různé aktivity (výtvarné, tělovýchovné,

⁴⁸MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 65

⁴⁹Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 49

⁵⁰ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 50

⁵¹MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 65-66

společenské atd.). Klienti mají k dispozici oběd. Domovinky současně poskytují odlehčovací (respitní, sdílené služby). V době, kdy odjede pečující rodina na dovolenou, je senior přijat na přechodnou dobu do lůžkové části zařízení. Zaměstnanci domovinky převezmou po určitou dobu péči o seniora,⁵²

- **denní stacionáře** – poskytují ambulantní službu osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním,⁵³

- **týdenní stacionáře** – pracují na stejném principu jako denní stacionáře. Rozdíl je v délce pobytu seniora. Týdenní stacionáře zpravidla fungují od neděle večer nebo od pondělí ráno do pátku odpoledne. Víkendy tráví senioři se svými rodinami. Stacionář je určen např. pro seniory s poruchami paměti, s nedostatečnou soběstačností a sebepéčí,⁵⁴

- **pečovatelská služba** – je terénní nebo ambulantní služba poskytována osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba je poskytována v domácím prostředí klienta ve vymezeném čase.⁵⁵

⁵²MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 66

⁵³Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 46

⁵⁴MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7, s. 66

⁵⁵Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 40

5 Sociální zabezpečení ve stáří

V kapitole o sociální zabezpečení ve stáří bych ráda popsala sociální zabezpečení v České republice pro seniory a popsat právní legislativu, podle které se seniorům vyplácejí různé peněžité dávky, na které mají nárok.

Sociální zabezpečení jako součást sociální politiky a jako prostředek k uskutečňování jejích úkolů a cílů můžeme obecně chápat jako soubor institucí, zařízení a opatření, jejichž prostřednictvím a pomocí se uskutečňuje předcházení, zmírňování a odstraňování následků sociálních událostí občanů.⁵⁶

Zatímco v užším pojetí se často sociální zabezpečení omezuje např. pouze na důchodové zabezpečení a sociální služby, v širším pojetí je možno zahrnovat do sociálního zabezpečení:

- péče o zdraví (léčebná i preventivní),
- zabezpečení při dočasné neschopnosti pro nemoc a úrazy,
- zabezpečení matek v případě těhotenství a mateřství,
- pomoc při výchově dětí v rodině,
- zabezpečení ve stáří,
- zabezpečení rodinných příslušníků a pozůstalých,
- zabezpečení v nezaměstnanosti⁵⁷

Systém sociálního zabezpečení v České republice zahrnuje tři na sebe navazující samostatné systémy – systém sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci.⁵⁸ Veškeré informace lze najít na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky – www.mpsv.cz.

Pro seniory v České republice jsou nejdůležitější tyto zákony, zajišťující seniorům dostatečné finanční prostředky i dostatečnou péči:

⁵⁶ **KREBS V. a kol.**, *Sociální politika*, 4. Vydání, ASPI,a.s., Praha 2007, ISBN 978-80-7357-276-1, s.162

⁵⁷ **KREBS V. a kol.**, *Sociální politika*, 4. Vydání, ASPI,a.s., Praha 2007, ISBN 978-80-7357-276-1, s.162

⁵⁸ **KREBS V. a kol.**, *Sociální politika*, 4. Vydání, ASPI,a.s., Praha 2007, ISBN 978-80-7357-276-1, s.163

- **Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku**, podle kterého se vybírá pojistné na důchodové a nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,⁵⁹
- **Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění**, který upravuje důchodové pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele - §28-37 pojednávají o starobním důchodu a §49-51 o vdovském a vdoveckém důchodu,⁶⁰
- **Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře**, podle kterého si mohou senioři např. požádat o příspěvek na bydlení, za podmínek daných zákonem podle § 24-28,⁶¹
- **Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, který upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči,⁶²
- **Zákon č. 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů**, který upravuje poskytování peněžitých dávek osobám se zdravotním postižením určeným ke zmírnění sociálních důsledků jejich zdravotního postižení a k podpoře jejich sociálního začleňování a průkaz osoby se zdravotním postižením,⁶³
- **Zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi**, který upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi,⁶⁴
- **Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu**, kterým se stanovuje částka životního minima jednotlivce i společně posuzovaných osob.⁶⁵

⁵⁹Podnikatel.cz: Daňový portál, (online) (cit. 2016-03-19). Dostupné z:

<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-589-1992-sb-o-pojistnem-na-socialni-zabezpeceni-a-prispevku-na-statni-politiku-zamestnanosti/>

⁶⁰Podnikatel.cz: Daňový portál, (online) (cit. 2016-03-19). Dostupné z:

<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-155-1995-sb-o-uchodovem-pojisteni/>

⁶¹Podnikatel.cz: Daňový portál, (online) (cit. 2016-03-19). Dostupné z:

<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-117-1995-sb-zakon-o-statni-socialni-podpore/f1621592/>

⁶² Podnikatel.cz: Daňový portál, (online) (cit. 2016-03-19). Dostupné z:

<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-socialnich-sluzbach/f3009623/>

⁶³Podnikatel.cz: Daňový portál, (online) (cit. 2016-03-19). Dostupné z:

<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-poskytovani-davek-osobam-se-zdravotnim-postizenim-a-o-zmene-souvisejicich-zakonu/f4395691/>

⁶⁴Podnikatel.cz: Daňový portál, (online) (cit. 2016-03-19). Dostupné z:

<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-pomoci-v-hmotne-nouzi/f3011856/>

⁶⁵Podnikatel.cz: Daňový portál, (online) (cit. 2016-03-19). Dostupné z:

<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-110-2006-sb-zakon-o-zivotnim-a-existencnim-minimu/>

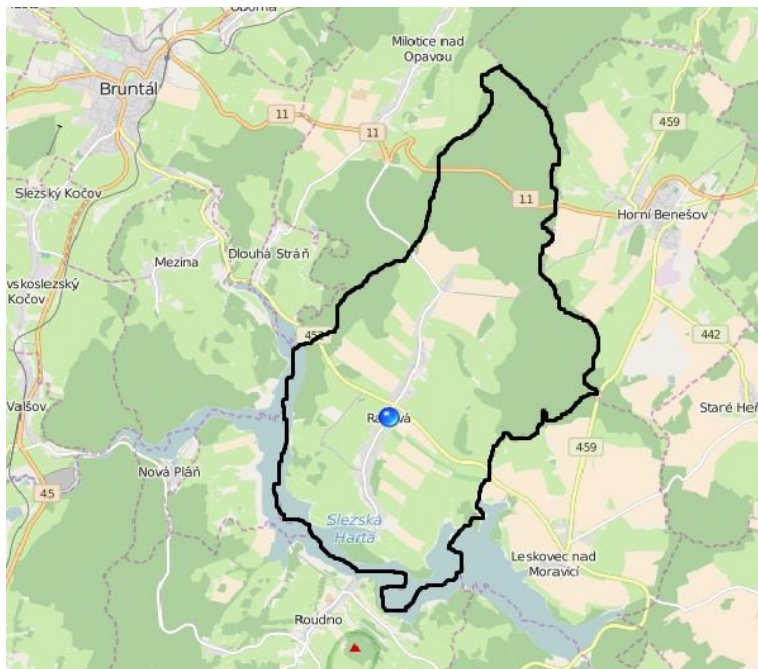
Praktická část

6 Obec Razová

Obec Razová se nachází asi 9 kilometrů jihovýchodně od města Bruntálu, v podhůří Jeseníků. Leží v nadmořské výšce 500 až 650 metrů nad mořem, v blízkosti přehrady Slezská Harta. Rozkládá se na katastrálním území 3 188 hektarů.

Obec Razová je specifická svým rozložením. Nachází se podél silnice v délce 8 km. Veškerá zařízení a instituce, obecní úřad, pošta, 2 maloobchody se smíšeným zbožím, základní i mateřská škola, kulturní dům, fotbalové hřiště, 2 restaurační a výčepní zařízení, autobusová zastávka, kostel se hřbitovem, se nacházejí v centru obce. Z toho vyplývá, že většina obyvatel má ztíženou dostupnost k základním službám v obci. Na obrázku č. 2 je vidět celé katastrální území obce Razová i se sousedními obcemi.⁶⁶

Obrázek č. 2 – Katastrální mapa obce Razová

zdroj: www.ikatastr.cz

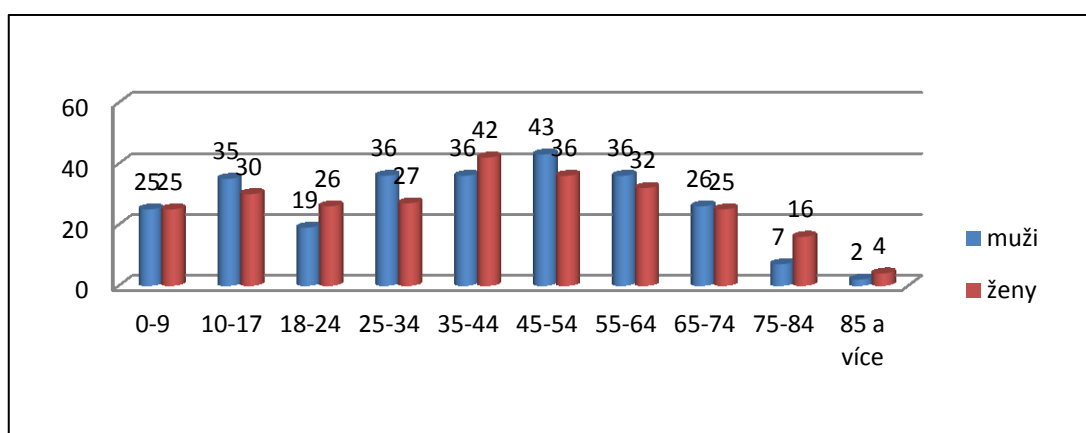
⁶⁶Katastr nemovitostí a katastrální mapa: Obec Razová, Letecká (online) (cit. 2016-03-17).
Dostupné z: http://ikatastr.cz/#zoom=12&lat=49.94787&lon=17.5962&layers_3=0B0000FFTEFT

6.1 Struktura obyvatelstva obce Razová

K 1.1.2016 v obci Razová žilo 526 obyvatel. Jde o vzrůstající tendenci, protože k 1.1.2014 měla obec Razová 505 obyvatel a k 1.1.2015 mělo v obci trvalý pobyt 508 obyvatel.⁶⁷

V grafu č.1 je uvedena věková struktura obce Razová k 24. 2. 2016, která jasně ukazuje, že všechny věkové kategorie jsou přiměřeně v populaci zastoupené a menší převahou dospělých obyvatel.

Graf č. 1 – Věková struktura obyvatel obce Razová (k 24.2.2016)

Zdroj: KEO-X evidence obyvatel obce Razová

6.2 Sociální služby pro seniory v obci Razová

V obci Razová se v současné době nenachází žádná instituce, která by zajišťovala jakékoli sociální služby pro seniory. V obci byla pouze zavedena ordinace obvodního lékaře, která však v roce 1995 musela být z důvodu výbuchu v budově, uzavřena. Proto jsem se zaměřila na město Bruntál, které je od obce vzdáleno cca 8 km, a obec Razová spadá do správního obvodu obce s rozšířenou působností města Bruntál. Ve městě Bruntál, i v okolí, se nachází 2 domovy pro seniory, 1 domov se zvláštním režimem, 2 domovy s pečovatelskou službou, denní stacionáře i pečovatelské služby pro seniory.

⁶⁷Razová, oficiální stránky obce: Informace o obci, Statistika obyvatel (online) (cit. 2016-03-17). Dostupné z: <http://www.razova.cz/informace-o-obci/statistika-obyvatelstva/>

7 Metodika výzkumu

Cílem mé bakalářské práce bylo zhodnotit, jak jsou senioři v obci Razová informováni o sociálních službách v okolí obce Razová, zda nějakou službu využívají a především, jak jsou o těchto službách informováni. Dále jsem chtěla zjistit, jaké služby jim v obci Razová chybí a jak jsou spokojeni s životem v obci Razová.

V obci Razová mělo trvalý pobyt, k 1.1.2016, 154 obyvatel starších 55 let. Ze seznamu respondentů jsem zjistila, že 14 z nich žije mimo obec Razová, v obci mají jen zapsán trvalý pobyt. Proto jsem ve svém dotazníkovém šetření oslovila zbývajících 140 respondentů. Dotazníky jsem během 2 dnů roznesla a všem respondentům vysvětlila, že vyplněné dotazníky mohou vložit sami na Obecním úřadě v Razové do poštovní schránky nebo do krabice, tak aby byla zajištěna jejich anonymita. Respondenti na vyplnění a odevzdání dotazníků měli 14 dní. Někteří respondenti mi dotazníky donesli sami osobně. Z rozdaných 140 dotazníků se vrátilo vyplněných 95.

K dotazníkovému šetření jsem vypracovala dotazník, který se skládal ze tří částí. První část dotazníku byla zaměřena na sociální služby v okolí obce Razová. Zda jsou respondenti o daných sociálních službách dostatečně informováni, kde informace získávají a zda nějakou sociální službu využívají. Respondenti k vypsaným sociálním službám v dotazníku měli zakroužkovat, nakolik jsou o dané sociální službě informováni. Dalšími otázkami v oblasti sociálních služeb jsem zjišťovala, koho respondenti nejčastěji, v případě zdravotních či finančních potíží, požádají o pomoc.

Druhá část dotazníku byla zaměřena na spokojenost s životem v obci Razová. Respondenti opět měli zakroužkovat své hodnocení z variant – ANO, velmi/ Spíše ANO/ Spíše NE/ NE – k různým oblastem v obci Razová. Další otázka se týkala toho, jaké zařízení nebo instituce v obci respondentovi chybí, kterou by rádi navštěvovali. Poslední otázka týkající se života v obci se týkala informovanosti o dění v obci. Jak jsou respondenti informováni o kulturních, sportovních a jiných akcích konaných v obci Razová.

Poslední část dotazníku se týkala samotného respondenta. Kolik mu je let, s kým žije, kde žije, zda má dostatečné finanční prostředky na pokrytí svých

základních životních potřeb, jaké je jeho sociální postavení a především jaké má 3 nejdůležitější potřeby pro kvalitní život.

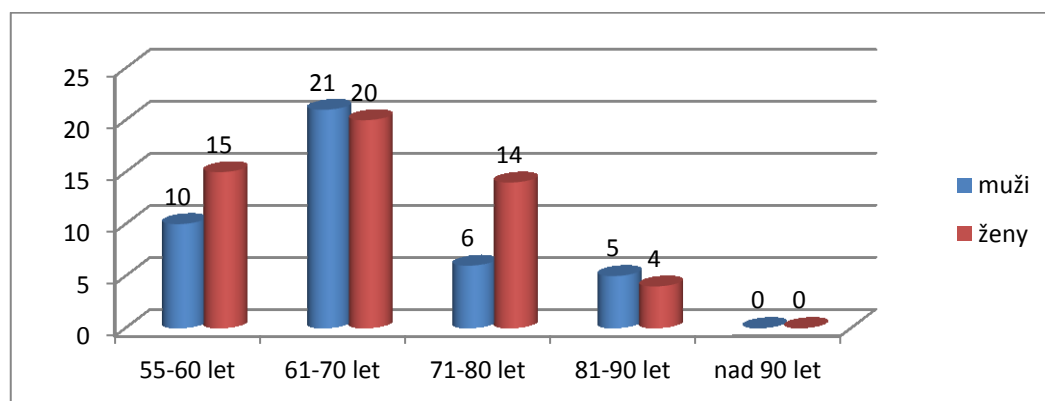
8 Vyhodnocení výzkumu

8.1 Struktura respondentů

V rámci dotazníkového šetření bylo rozdáno celkem 140 dotazníků, vráceno jich bylo 95, což je 67,85 % návratnost. Tento názorový vzorek je tedy možno považovat za reprezentativní.

Dle rozdělení podle pohlaví odpovědělo 53 žen a 42 mužů. Respondenti byli dále rozděleni do věkových kategorií, které jsou vyhodnoceny v následujícím grafu č.2.

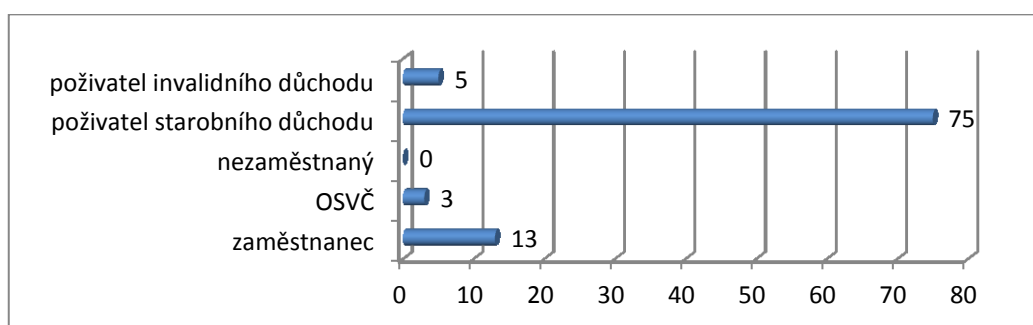
Graf č. 2 – Struktura respondentů dle věku a pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

Jelikož jsem se dotazovala i osob v předseniorském věku, chtěla jsem zjistit, jaké je jejich sociální postavení. Podle předpokladů většina respondentů již pobírá starobní důchod. Jeden z respondentů dokonce jako poživatel starobního důchodu si ještě přivydělává jako zaměstnance (proto je součet odpovědí 96). Vše je dobře znázorněno v grafu č. 3.

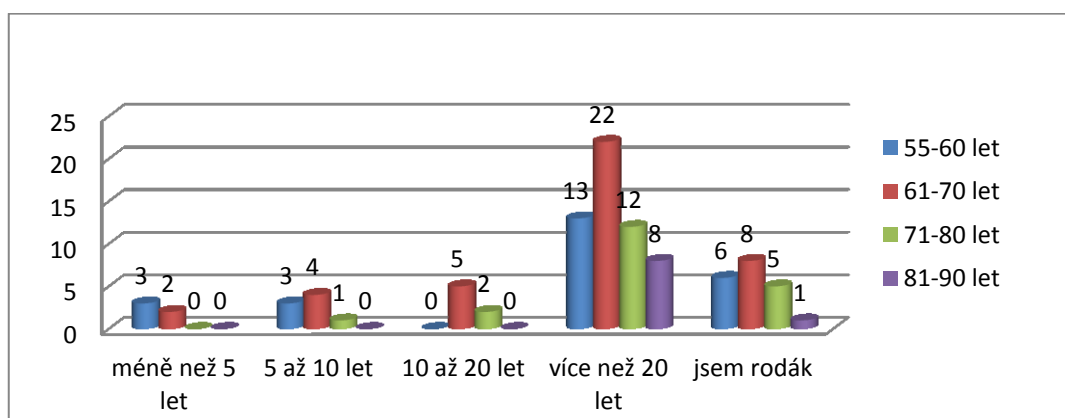
Graf č. 3 – Sociální postavení respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Další otázka se týkala délky života v obci Razová. Předpokládala jsem, že většina respondentů bydlí v obci déle než 20 let, což se také potvrdilo. Graf č.4 potvrzuje, že většina respondentů v obci žije déle než 20 let a z toho také můžeme usuzovat, že v obci Razová žijí rádi. Všech 95 respondentů je rozdělených podle věku.

Graf č. 4 - Délka života respondentů v obci Razová

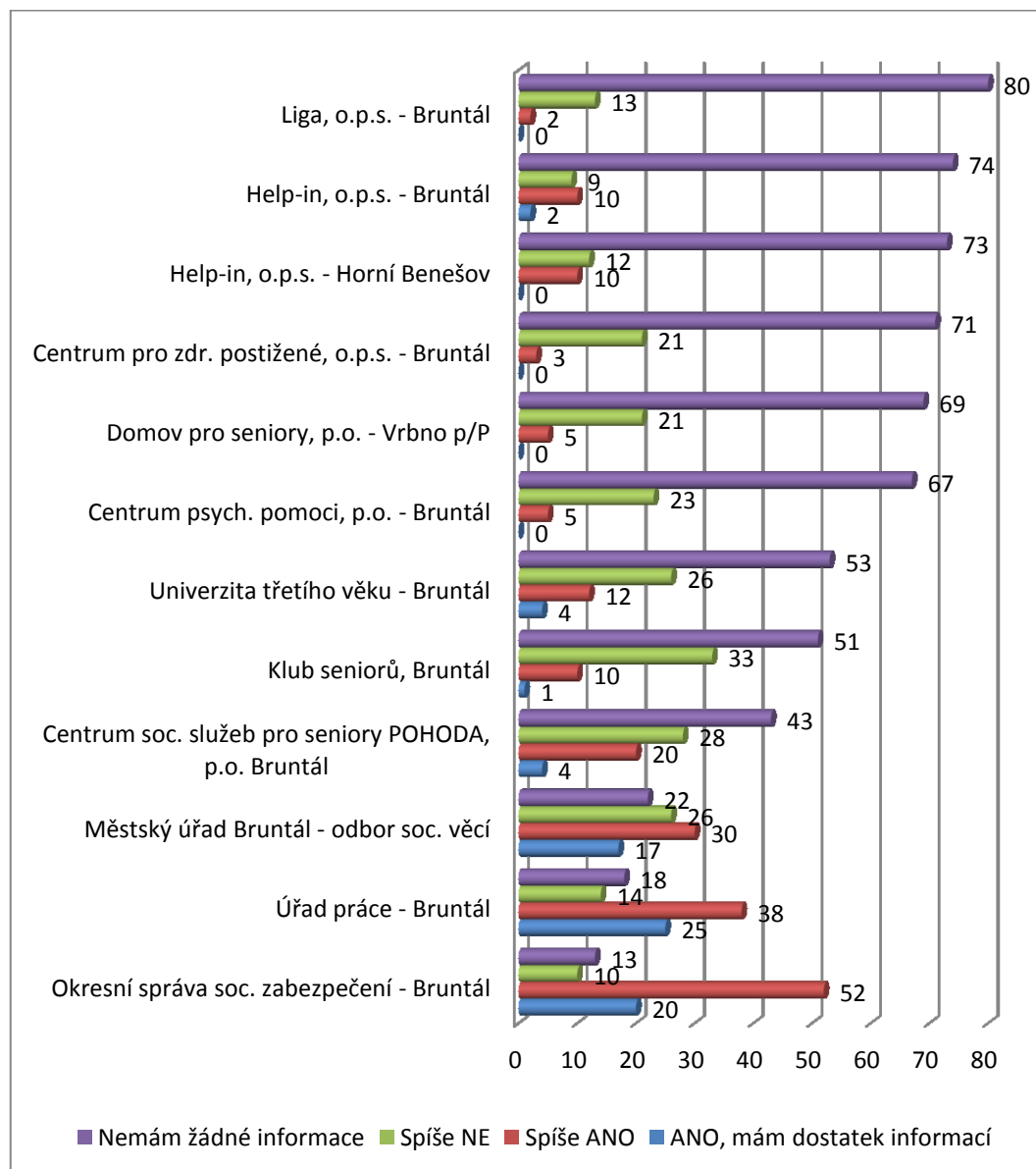
Zdroj: vlastní výzkum

8.2 Oblast sociálních služeb

Jelikož je obec Razová malá obec a nenachází se v ní žádné zařízení poskytující sociální pomoc seniorům a osobám se zdravotním postižením, tak jsem v dotazníku uvedla nejbližší instituce zajišťující tyto služby. Většina z nich se nachází v Bruntále, což je cca 9 km vzdálené město od Razové. Ke každé instituci jsem vždy uvedla, jaké služby pro klienty nabízí a kde přesně se nachází.

Respondenti odpovídali na otázku: „Myslíte si, že máte dostatek informací o sociálních službách v okolí obce Razová?“ a mohli si vybrat z následujících možností – ANO, mám dostatek informací/ Spíše ANO/ Spíše NE/ Nemám žádné informace. Z grafu č.5 vyplívá, že většina respondentů nemá žádné informace o sociálních službách v okolí obce Razová. Jediné instituce, o kterých respondenti měli aspoň nějaké informace, jsou státní instituce – Úřad práce Bruntál, Okresní správa sociálního zabezpečení Bruntál a také Městský úřad Bruntál – odbor sociálních věcí.

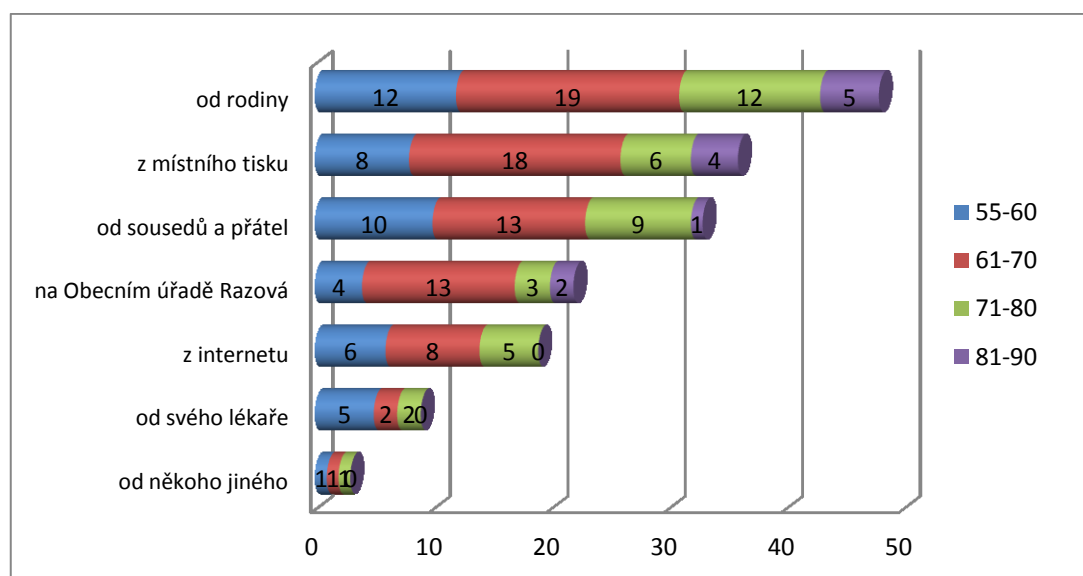
Graf č. 5 – Informovanost respondentů o sociálních službách pro seniory v okolí obce Razová

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, „Kde nejčastěji získáváte informace o výše uvedených sociálních službách v okolí obce Razová?“, si respondenti mohli vybrat z více možností. Z grafu č. 6 vyplývá, že většina respondentů informace získává doma od své rodiny a z místního tisku regionálních novin – Bruntálský a krnovský deník, který vychází pravidelně každé úterý. Odpovědi jsem rozdělila ještě podle věkových kategorií uvedené v dotazníku.

Graf č. 6 – Zdroje informací o sociálních službách v okolí obce Razová

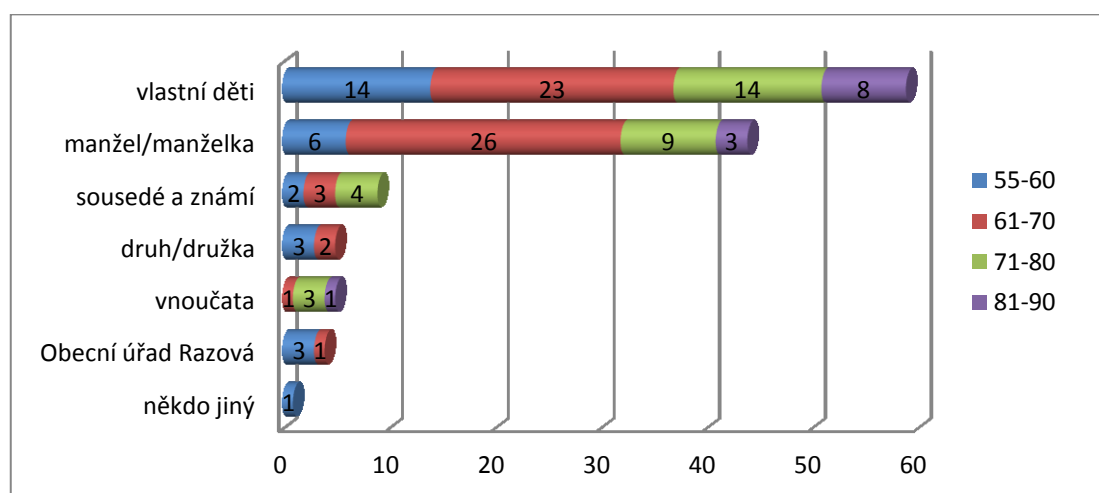
Zdroj: vlastní výzkum

Dále jsem chtěla zjistit, kolik respondentů v současné době, nebo některý člen jeho rodiny, využívá nějakou formu sociální služby a pokud ano, tak jakou. 89 respondentů uvedlo, že v současné době žádnou sociální službu nevyužívají a pouze 6 respondentů uvedlo, že ano. Ale zapomněli uvést, o jakou službu jde, na což jsem se v dotazníku také ptala.

Další dvě otázky se týkaly pomoci v krizových situacích. Koho nejčastěji respondenti požádají o pomoc při zhoršení zdravotního stavu a také při nedostatku finančních prostředků. Respondenti mohli uvést více možností a opět jsem jejich odpovědi rozdělila podle věkových kategorií z dotazníku.

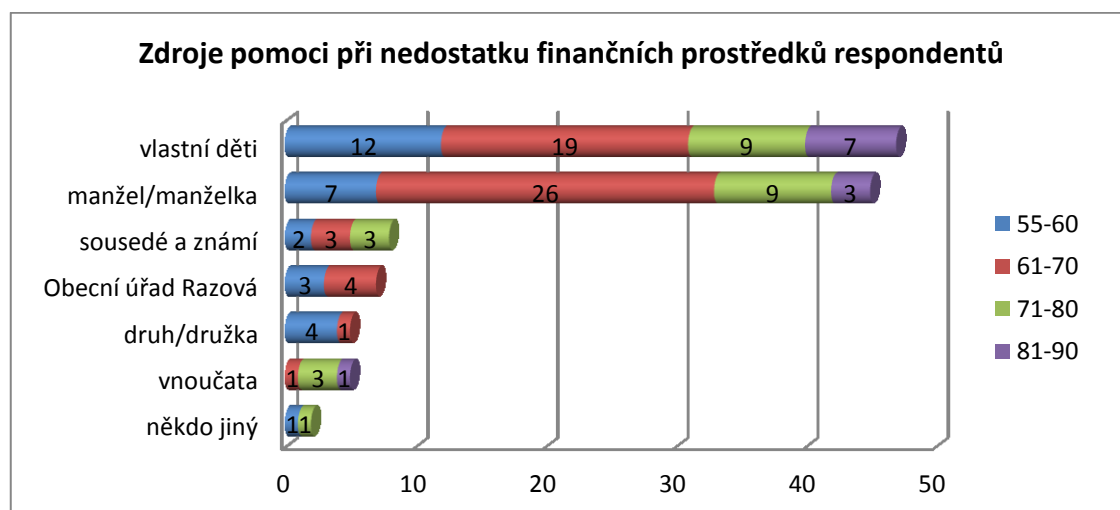
V grafu č. 7 uvádím, koho v případě zhoršení zdravotního stavu požádají respondenti o pomoc, a v grafu č. 8 uvádím, koho požádají respondenti o pomoc při nedostatku finančních prostředků. U obou otázek jsem předpokládala, že většina respondentů, tak jak znám místní poměry v obci, odpoví, že pomoc vždy budou hledat u své rodiny.

Graf č. 7 - Zdroje pomoci při zhoršení zdravotního stavu respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 8 – Zdroje pomoci při nedostatku finančních prostředků respondentů

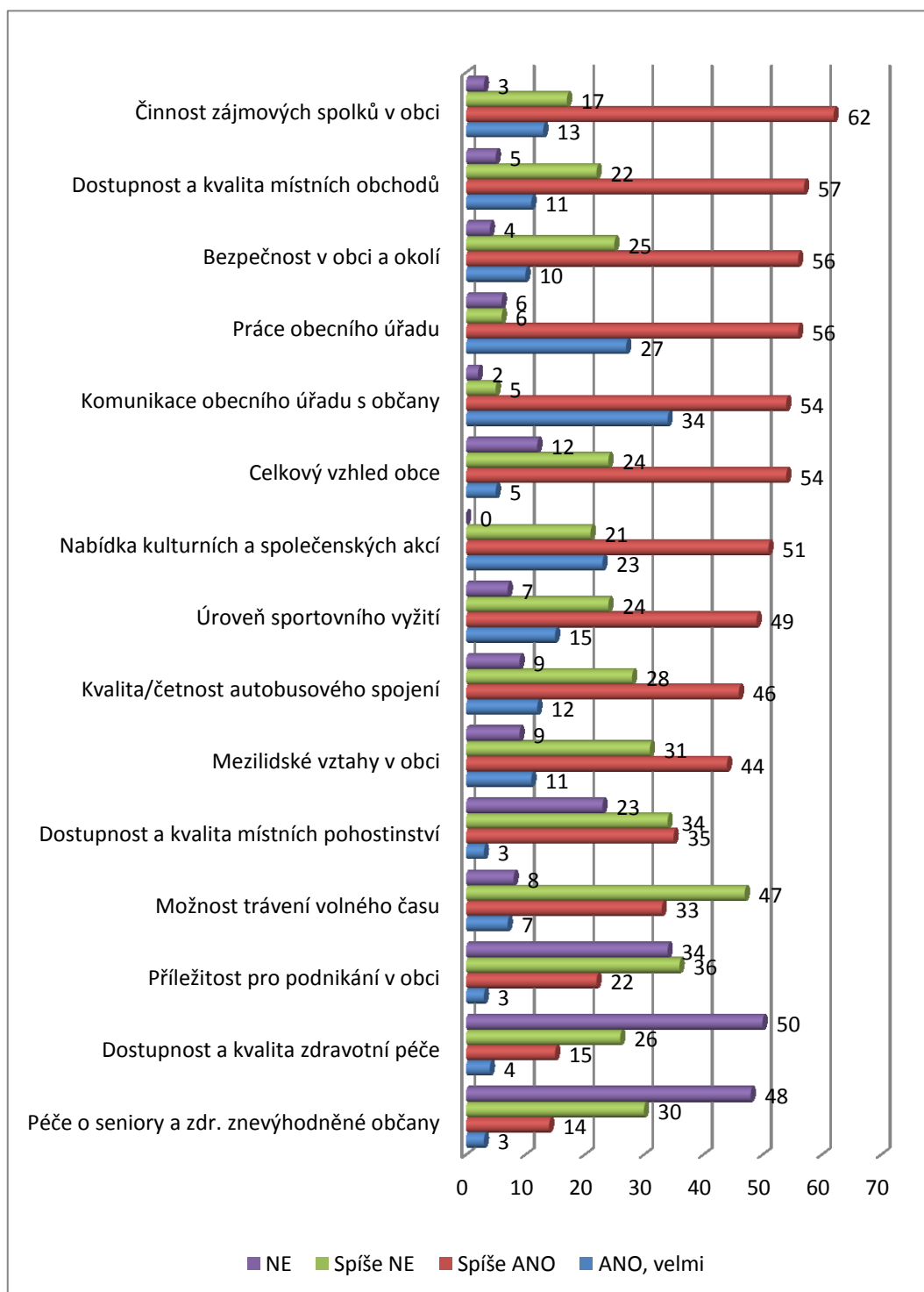

Zdroj: vlastní výzkum

8.3 Život v obci Razová

Ve druhé části dotazníku mě zajímalo, jak respondenti nahlíží na dané oblasti života v obci Razová a jak jsou respondenti spokojeni s danými oblastmi. Respondentům jsem nabídla 15 různých oblastí a respondenti v dotazníku vždy ke každé oblasti měli zakroužkovat své hodnocení – ANO, velmi/Spíše ANO/ Spíše NE/ NE.

Graf č. 9 – Spokojenost respondentů s danými oblastmi v obci Razová

Zdroj: vlastní výzkum

Odpovědi respondentů jsem seřadila podle odpovědi – Spíše ANO, která měla největší zastoupení. Z grafu vyplynulo, že lidé v obci jsou s životem v obci spíše spokojeni. Líbí se jim činnost spolků, které v obci působí a pořádají různé kulturní i sportovní akce. Jde o spolek Razovských žen, zajišťující převážně akce

pro děti – dětský den, karnevaly, slet čarodějnic, pasování prvňáčků, mikulášské odpoledne a další, dále Sokol Razová, který se zaměřuje na sportovní akce – turnaje ve fotbale, stolním tenise, badmintonu aj. a poslední zapsaný spolek je Myslivecké sdružení Razová, který se snaží všem obyvatelům přiblížit činnost myslivců – péče o les, zvěř atd.

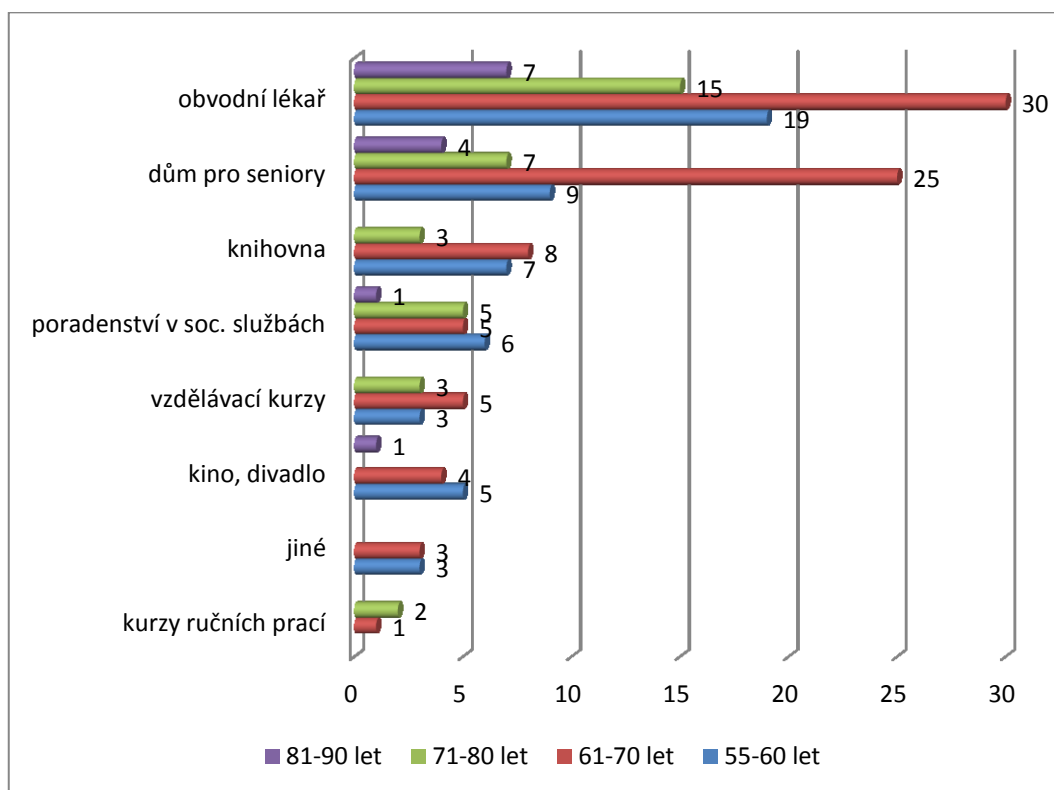
Vysoce ohodnoceny byly i dva místní rodinné obchody se smíšeným zbožím, které se nachází v centru obce a pro obyvatele jsou otevřeny i víkendy a svátky.

Velké nedostatky v obci naopak má dostupnost a kvalita péče o seniory a zdravotně znevýhodněné občany a také kvalita a dostupnost zdravotní péče. Ani jedno zařízení v obci Razová není zřízeno. Obvodní i dětský lékař svou činnost v obci ukončili v roce 1995. Hlavní důvod byl výbuch budovy, ve které měli sídlo, a obec nebyla schopná nabídnout nové dostačující prostory.

V současné době má obec zpracovanou projektovou dokumentaci na přestavbu budovy bývalé mateřské školky na komunitní bydlení pro seniory, kde by mělo vzniknout 10 nových bytových jednotek. V roce 2017 bude obec žádat o dotace na vybudování komunitního bydlení pro osoby nad 65 let.

Nespokojenost s dostupností a kvalitou zdravotní péče a špatnou, nebo spíš žádnou, péčí o seniory a zdravotně znevýhodněné osoby v obci Razová se také ukázala v grafu č. 10, kde na otázku „Jaké zařízení (instituce) Vám v obci chybí, kterou bych rád/a navštěvovala“, respondenti nejčastěji vybrali obvodního lékaře a také dům pro seniory. Opět mohli respondenti vybrat více odpovědí. Měli také možnost napsat si jinou instituci nebo zařízení – zde bylo uvedeno 2x, že v obci chybí zubař, dále taxi pro seniory, zájezdy pořádané obcí, nové víceúčelové hřiště a místo k relaxaci a odpočinku.

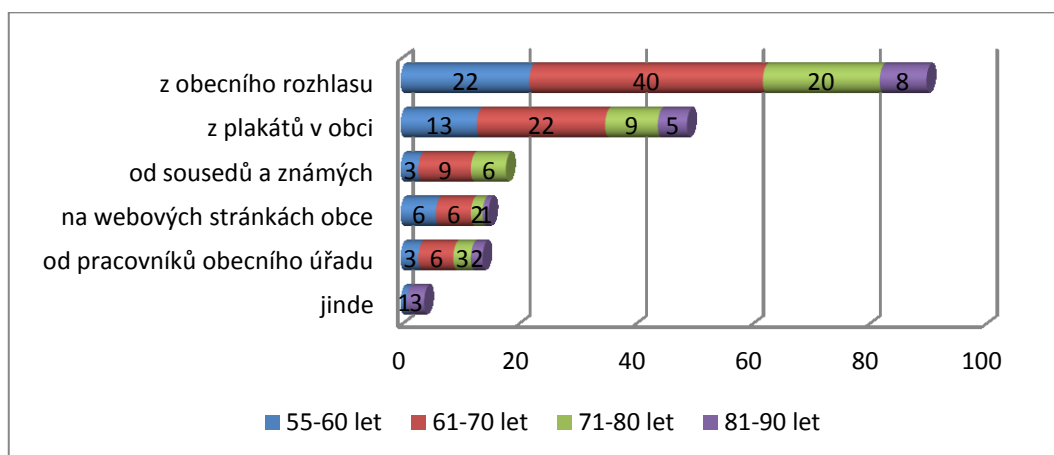
Graf č. 10 – Instituce a zařízení, které v obci Razová chybí

Zdroj: vlastní výzkum

Další oblast, která mě velice zajímala, byla informovanost respondentů o dění v obci – kulturních, sportovních a jiných akcích, z toho důvodu, že pracuji na obecním úřadě a tak mohu informovanost obyvatel v obci ovlivnit (zajišťuji obsluhu místního rozhlasu, vytvářím a tisknu plakátky na akce v obci a spravuji webové stránky obce Razová). Respondenti mohli opět vybírat více možností. V grafu č. 11 je vidět, že lidé získávají informace především z místního rozhlasu a z plakátků vyvěšených v obci. K vyvěšení plakátů je v obci určeno 10 vývěsních tabulí a navíc se plakátky umísťují do místních obchodů, do školky i do školy. Při odpovědi „jinde“ uvedli respondenti svou rodinu a také Razovské listy, což je zpravodaj vydávaný místním podnikatelem, ne zrovna s objektivními články.

Graf č. 11 – Zdroje informovanosti o dění v obci Razová

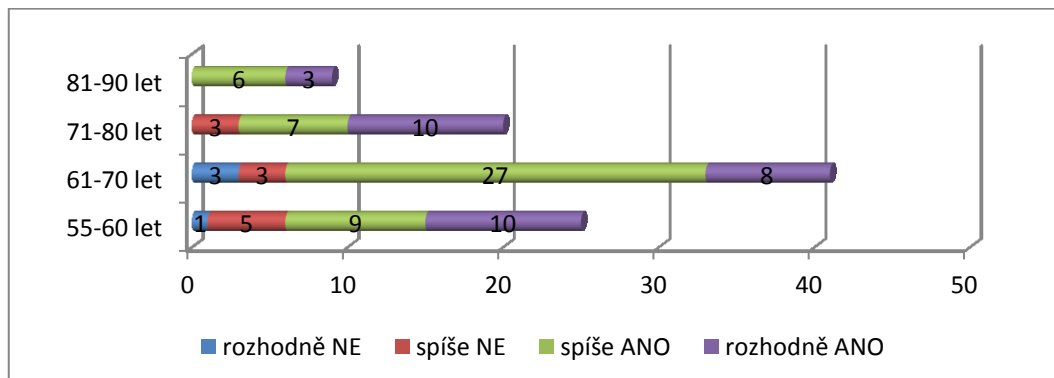

Zdroj: vlastní výzkum

K informovanosti o dění v obci jsem ještě přidala otázku, zda si respondenti myslí, že ke zlepšení informovanosti o institucích zajišťujících sociální služby, by přispělo zřízení kontaktního místa na obecním úřadě, kde by byly poskytovány veškeré informace z oblasti sociálních služeb v okolí obce Razová. 69 respondentů by si takové kontaktní místo přálo a 26 respondentů si myslí, že v obci tato služba být nemusí.

Ke spokojenosti s životem v obci patří i to, kde a s kým lidé žijí a zda jsou schopní se sami o sebe postarat. Další otázky v dotazníku se tedy týkaly těchto dvou záležitostí. V grafu č. 12 je velice dobře vidět, že respondenti ve většině případů mají dostatek financí k pokrytí svých nákladů na živobytí.

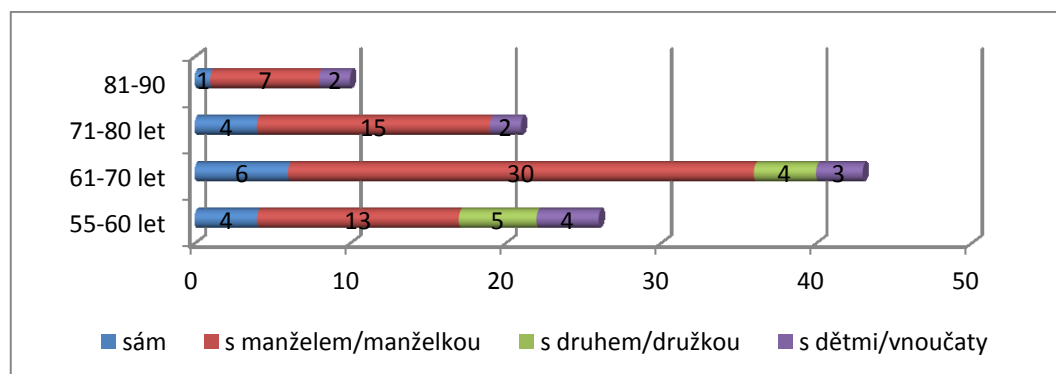
Graf č. 12 – Dostačující měsíční příjem respondentů na pokrytí všech základních životních potřeb

Zdroj: vlastní výzkum

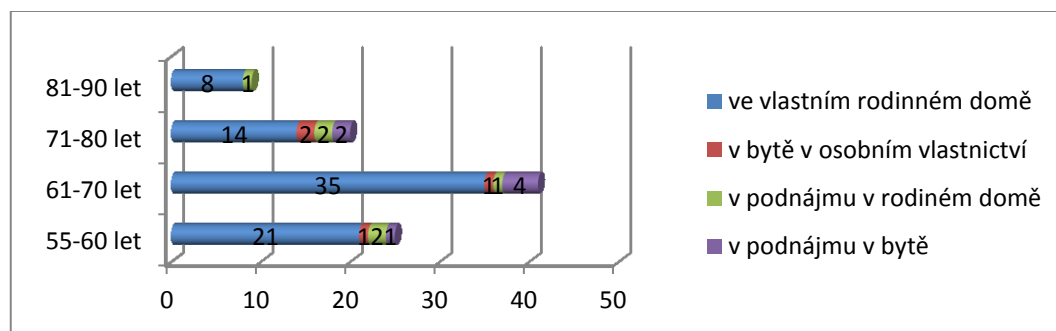
Graf č. 13 uvádí, kolik respondentů žije samo, s manželem nebo manželkou, s druhem nebo družkou, anebo se svými dětmi nebo vnoučaty. Ukazuje se, že většina respondentů v obci Razová žije s manželem nebo manželkou a v rodinném domě, jak je patrné z grafu č. 14, kde jsem se ptala na otázku „Kde respondenti žijí“. Opět jsou odpovědi rozděleny podle věkové kategorie respondentů.

Graf č. 13 – S kým respondenti žijí

Zdroj: vlastní výzkum

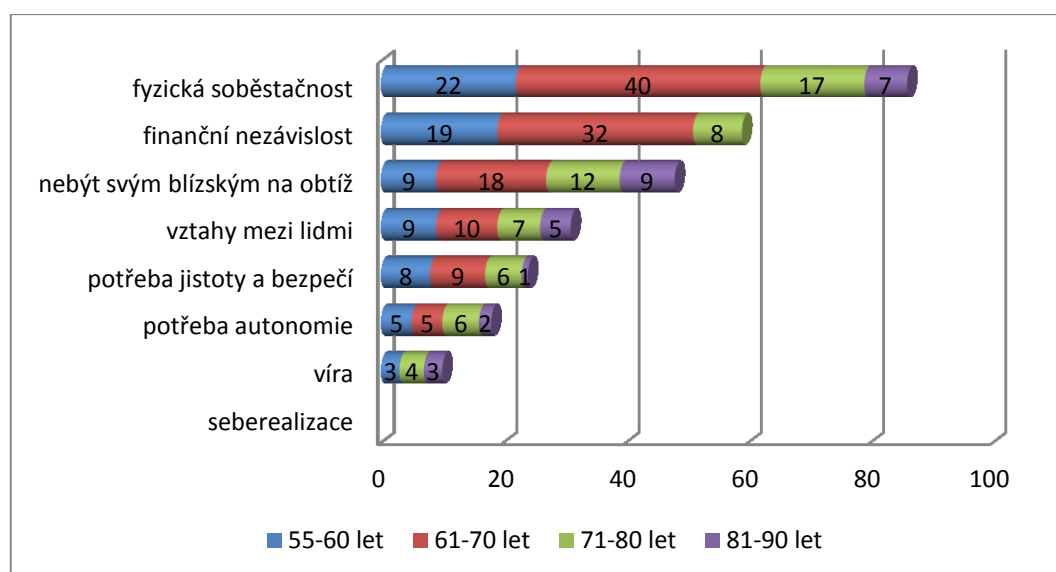
Graf č. 14 – Způsob bydlení

Zdroj: vlastní výzkum

Pro kvalitní život je také důležité uspokojovat základní životní potřeby, ať už jde o zdraví, pocit jistoty, ekonomické zabezpečení nebo komunikaci s rodinou a přáteli. V dotazníku jsem požádala respondenty, aby uvedli pro ně 3 nejdůležitější potřeby pro kvalitní život. Z grafu č. 15 vyplívá, že lidé si nejvíc přejí, aby byli zdraví a soběstační, finančně nezávislí a nebyli svým blízkým na obtíž. Opět jsem odpovědi respondentů rozdělila podle věku.

Graf č. 15 – Nejdůležitější potřeby pro kvalitní život

Zdroj: vlastní výzkum

Pro život na vesnici je velice důležité, aby lidé byli zdraví, soběstační a finančně nezávislí. Pro většinu respondentů je také důležité vědět, že jim dokáže v krizových situacích nejvíce pomoci rodina, přátelé a známí, případně obecní úřad. Lidé na vesnici k sobě mají blíž a více o sobě vědí, což je také dobrý předpoklad k tomu, že si dokáží v mnoha věcech pomoci.

Závěr

Bakalářská práce si kladla za cíl zhodnotit, jaké sociální služby, zajišťující péči o seniory, jsou dostupné seniorům v obci Razová a v okolí. Dále, si kladla za cíl zjistit, jak jsou senioři v obci o daných sociálních službách informováni, a které služby a zařízení v obci chybí, o které by senioři měli zájem.

V teoretické části je shrnuta problematika stáří a stárnutí. Vysvětleno je zde také, jaké změny provázejí jedince při stárnutí, ať už se jedná o fyzické, psychické nebo sociální změny. Uvádí, jaké druhy a formy sociálních služeb jsou pro seniory zajišťovány a jak ovlivňuje uspokojování potřeb seniorů jejich kvalitu života. Na závěr teoretické části je uvedena právní legislativa a sociální zabezpečení ve stáří v České republice.

V praktické části se bakalářská práce zaměřuje na samotný výzkum a jeho výsledky. Výzkumu, prováděného metodou dotazování formou písemných dotazníků, se zúčastnilo 95 obyvatel obce Razová ve věkové kategorii 55+. Získaná data byla podrobena statistického zpracování dat.

Z výzkumu vyplynulo, že většina seniorů v obci není dostatečně, nebo vůbec, informována o sociálních službách pro seniory, které zajišťují státní i nestátní organizace v okolí obce Razová. Pokud nějaké informace mají, získávají je od své rodiny, svých přátel a známých a také z místního regionálního tisku. Z toho také vyplývá, že senioři v obci jsou stále soběstační a žádné sociální služby nepotřebují. Předpokládala jsem, že senioři v obci nejčastěji o pomoc v různých krizových situacích požádají své životní partnery nebo své vlastní děti, což se také ve výzkumu potvrdilo.

V druhé části výzkumu, kde si práce kladla za cíl zjistit spokojenost seniorů s životem v obci, vyplynulo, že lidé v obci jsou nejvíce spokojeni s činností obecního úřadu i místních spolků, nabídkou kulturních i sportovních akcí i celkových vzhledem obce. V obci se cítí bezpečně. Spíše nespokojeni, nebo vůbec nespokojeni, jsou senioři s dostupností a kvalitou zdravotní péče a péče o seniory, která v obci úplně chybí. Tento výsledek se dal také předpokládat, jelikož v obci Razová není žádné zařízení zajišťující péči o seniory nebo zdravotní péči obecně. Při zjišťování, jaké zařízení by v obci senioři chtěli zřídit, jasně vyplynulo, že lidé si nejvíce přejí obvodního lékaře a dům pro seniory. Informace

o dění v obci senioři nejčastěji získávají z hlášení místního rozhlasu nebo z letáků a plakátů vyvěšených v obci na vývěsních místech.

Ve výzkumu bylo také zjišťováno, s kým a jak senioři v obci žijí. Po zpracování dat vyplynulo, že většina seniorů v obci žije ve vlastním domě s manželem nebo manželkou, což je také důležitý prvek spokojenosti s životem. Velký význam kladli respondenti na své fyzické zdraví a soběstačnost, pocit důstojnosti s tím, že nechtějí být na stáří nikomu na obtíž a také finanční nezávislost.

Jsem přesvědčena, že život v obci Razová je pro seniory důstojný, a že se zde cítí velice spokojeně. Motivací pro ně je, ve většině případů, jejich vlastní dům se zahrádkou a také to, že dokáží své problémy vyřešit pomocí rodiny a přátel, na které se mohou kdykoli obrátit.

I když obec Razová svou aktivitu v současné době zaměřila právě více na seniory a snaží se v obci vybudovat komunitní bydlení, měla by se také především zaměřit na informovanost o různých problémech formou besed. Senioři se pravidelně setkávají pouze jedenkrát v roce při akci pořádanou obcí, Setkání seniorů. Více příležitostí k setkávání nemají. Je pro ně velice obtížné se na různé akce dostavit a jako hlavní důvod uvádějí vzdálenost do centra obce. Určitě by obec měla uvažovat o způsobu, jak seniorům zabezpečit dovoz na různé akce (většina z nich nemá osobní automobil). Myslím si, že by obec měla zkontaktovat Městský úřad Bruntál, který má na starosti komunitní plánování, aby se společně zaměřili na větší informovanost seniorů o sociálních službách, nejen ve městě Bruntál, ale také v jeho okolí. Většina obcí v okrese Bruntál také žádné sociální služby pro seniory nezajišťuje.

Referenční seznam

ČEVELA R., KALVACH Z., ČELEDOVÁ L., *Sociální gerontologie – úvod do problematiky*, 1.vydání, GRADA Publishing, Praha 2012, ISBN 978-80-247-3901-4

DVOŘÁČKOVÁ D., *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2012, ISBN 978-80-247-4138-3

HAMILTON I.S., *Psychologie stárnutí*, 1. vydání, Portál, Praha 1999, ISBN 80-7178-274-2

HAŠKOVCOVÁ H., *Sociální gerontologie aneb Senioři mezi námi*, 1. vydání, Galén, Praha 2012, ISBN 978-80-7262-900-8

HROZENKOVÁ M., DVOŘÁČKOVÁ D., *Sociální péče o seniory*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2013, ISBN 978-80-247-4139-0

KREBS V. a kol., *Sociální politika*, 4. Vydání, ASPI,a.s., Praha 2007, ISBN 978-80-7357-276-1,

LANFMEIER J., KREJČÍŘOVÁ D., *Vývojová psychologie*, 2. vydání, GRADA Publishing, Praha 2006, ISBN 80-247-1284-9

MATOUŠEK O. a kol., *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*, 2. vydání, Portál, Praha 2011, ISBN 978-80-262-0041-3

MLÝNKOVÁ J., *Péče o staré občany*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2011, ISBN 978-80-247-3872-7

PRUDKÁ Š., *Sociální služby pro seniory v kontextu sociální politiky*, 1. vydání, WoltersKluwer, Praha 2015, ISBN 978-80-7478-839-0,

PŘIBYL H., *Lidské potřeby ve stáří*, 1. vydání, Maxdorg, Praha 2015, ISBN 978-80-7345-437-1

ŘÍČAN P., *Cesta životem, vývojová psychologie*, přep. vydání, Portál, Praha 2013, ISBN 80-7367-124-7,

ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ J. a kol., *Přehled vývojové psychologie*, Olomouc 2015, ISBN 80-244-0629-2,

SAK P., KOLESÁROVÁ K., *Sociologie stáří a seniorů*, 1. vydání, GRADA Publishing, Praha 2012, ISBN 978-80-247-3850-5

VÁGNEROVÁ M., *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*, Karolinum, Praha 2007, ISBN 978-80-246-1318-5

www.studium-psychologie.cz

www.mpsv.cz

www.podnikatel.cz/zakony

www.ikatastr.cz

www.razova.cz

www.centrum-pohoda.cz

www.dd-vrbno.cz

www.mubruntal.cz

www.czp-msk.cz

www.help-in.cz

www.oaz.cz

www.cepp.cz

www.ligabruntal.cz

www.portal.mpsv.cz

www.cssz.cz

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Seznam grafů

Graf č. 1 – Věková struktura obyvatel obce Razová (k 24.2.2016)

Graf č. 2 – Struktura respondentů dle věku a pohlaví

Graf č. 3 – Sociální postavení respondentů

Graf č. 4 - Délka života respondentů v obci Razová

Graf č. 5 – Informovanost respondentů o sociálních službách pro seniory v okolí obce Razová

Graf č. 6 – Zdroje informací o sociálních službách v okolí obce Razová

Graf č. 7 - Zdroje pomoci při zhoršení zdravotního stavu respondentů

Graf č. 8 – Zdroje pomoci při nedostatku finančních prostředků respondentů

Graf č. 9 – Spokojenost respondentů s danými oblastmi v obci Razová

Graf č. 10 – Instituce a zařízení, které v obci Razová chybí

Graf č. 11 – Zdroje informovanosti o dění v obci Razová

Graf č. 12 – Dostačující měsíční příjem respondentů na pokrytí všech základních životních potřeb

Graf č. 13 – S kým respondenti žijí

Graf č. 14 – Způsob bydlení

Graf č. 15 – Nejdůležitější potřeby pro kvalitní život

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Maslowova hierarchie potřeb

Obrázek č. 2 – Katastrální mapa obce Razová

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Stručný popis sociálních služeb pro seniory v okolí obce Razová

Příloha č. 1

Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

ráda bych Vás požádala o zodpovězení několika následujících otázek, týkajících se sociálních služeb, jejich dostupnosti a také spokojenosti s životem v obci Razová.

Jmenuje se Michaela Kadlčíková a jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Palackého v Olomouci – obor Sociální práce. Vaše odpovědi budou použity pro vypracování mé bakalářské práce na téma „Spokojenost seniorů s životem v obci Razová“.

Prosím Vás o pravdivé zodpovězení otázek. Dotazník je anonymní.

Oblast sociálních služeb

- 1. Myslíte si, že máte dostatek informací o sociálních službách v okolí obce Razová?**

Prosím zakroužkujte Vaši odpověď

- 1. ANO, mám dostatek informací 2. Spíše ANO 3. Spíše NE
4. Nemám žádné informace**

Centrum sociálních služeb pro seniory POHODA,p.o., Bruntál	Domov pro osoby se zdravotním postižením Domov pro seniory/pečovatelská služba	1	2	3	4
Domov pro seniory, p.o. Vrbno pod Pradědem	Domov pro seniory	1	2	3	4
Klub seniorů Bruntál	Volnočasové aktivity, zájezdy, přednášky	1	2	3	4
Centrum pro zdravotně postižené, o.p.s. Bruntál	Osobní asistence/zapůjčení kompenzačních pomůcek	1	2	3	4
Help-in, o.p.s. Bruntál	Pečovatelská služba/ dovoz jídla pomoc v krizových situacích	1	2	3	4
Help-in, o.p.s. Horní Benešov	Pečovatelská služba/ dovoz jídla pomoc v krizových situacích	1	2	3	4
Univerzita třetího věku Bruntál	Přednášky a semináře	1	2	3	4
Centrum psychologické pomoci, p.o., Bruntál	Rodinná a manželská poradna	1	2	3	4

Městský úřad Bruntál odbor sociálních věcí	Sociální poradenství pro zdravotně postižené/vydávání parkovacích průkazů a kartiček ZTP/ okamžitá pomoc v krizových situacích	1	2	3	4
Úřad práce Bruntál	Státní sociální podpora/ hmotná nouze/ příspěvek na péči/ dávky pro osoby se zdr. postižením	1	2	3	4
Okresní správa sociálního zabezpečení Bruntál	Informace pro osoby se zdravotním postižením/ informace pro žadatele o důchod/ stávající důchodci	1	2	3	4
LIGA, o.p.s. Bruntál	Sociálně rehabilitační služby pro rodiny s dětmi/ sociální poradenství	1	2	3	4

2. Kde nejčastěji získáváte informace o výše uvedených sociálních službách v okolí obce Razová? (prosím zakřížkujte max. 3 možnosti)

- ☐ od rodiny
- ☐ sousedů a přátel
- ☐ od svého lékaře
- ☐ na Obecním úřadě Razová
- ☐ z místního tisku
- ☐ z internetu
- ☐ od někoho jiného (uveďte od koho)

3. Využíváte v současné době Vy nebo některý člen Vaší rodiny nějakou formu sociální služby nebo pomoci? Pokud ANO uveďte jakou.

- ☐ NE
- ☐ ANO

4. Domníváte se, že by ke zlepšení informovanosti o institucích, které zajišťují sociální služby, přispělo vybudování kontaktního místa na obecním úřadě v Razové, kde by byly poskytovány veškeré informace z oblasti sociálních služeb? (i po telefonu)

- ☐ ANO
- ☐ NE

5. V případě, že potřebujete pomoc v krizových situacích – zhoršení zdravotníhostavu a pomoc při vyplňování formulářů k tomu potřebných, nejčastěji požádáte?

- ☐ manžela/manželku
- ☐ druha/družku
- ☐ své děti
- ☐ vnoučata
- ☐ sousedy a známé
- ☐ obecní úřad
- ☐ někoho jiného (uveďte koho).....

6. V případě, že potřebujete pomoc v krizových situacích –nedostatek finančních prostředků a pomoc při vyplňování formulářů k tomu potřebných, nejčastěji požádáte?

- ☐ manžela/manželku
- ☐ druha/družku
- ☐ své děti
- ☐ vnoučata
- ☐ sousedy a známé
- ☐ obecní úřad
- ☐ někoho jiného (uved'te koho)

Život v obci

Posud'te, do jaké míry se cítíte spokojena v uvedených oblastech svého života v obci Razová a zakroužkujte vaše hodnocení.

1. Ano, velmi 2. Spíše ano 3. Spíše ne 4. Ne

Dostupnost a kvalita zdravotní péče	1	2	3	4
Kvalita/četnost autobusového spojení	1	2	3	4
Dostupnost a kvalita místních obchodů	1	2	3	4
Dostupnost a kvalita místních pohostinství	1	2	3	4
Péče o seniory a zdravotně znevýhodněné občany	1	2	3	4
Mezilidské vztahy v obci	1	2	3	4
Bezpečnost v obci a okolí	1	2	3	4
Příležitost pro podnikání v obci	1	2	3	4
Práce obecního úřadu	1	2	3	4
Komunikace obecního úřadu s občany	1	2	3	4
Nabídka kulturních a společenských akcí	1	2	3	4
Možnost trávení volného času	1	2	3	4
Úroveň sportovního vyžití	1	2	3	4
Činnost zájmových spolků v obci	1	2	3	4
Celkový vzhled obce	1	2	3	4

7. Jaké zařízení (instituce) Vám v obci chybí? Kterou byste rád/a navštěvovala?

(můžete zakřížkovat více možností)

- ☐ obvodní lékař
- ☐ knihovna
- ☐ pracovník v oblasti sociálních služeb – poradenství
- ☐ kino, divadlo
- ☐ vzdělávací kurzy
- ☐ kurzy ručních prací
- ☐ sociální služby pro seniory/dům pro seniory
- ☐ jiné (uved'te co)

8. Kde získáváte informace o dění v obci - kulturní, sportovní a jiné akce (můžete zakřížkovat více možností)

- ☐ od pracovníků obecního úřadu
- ☐ z obecního rozhlasu

- ☐ z letáčků a plakátů vyvěšených po obci
- ☐ na webových stránkách obce
- ☐ od sousedů a známých
- ☐ jinde (uved'te kde)

9. Jaké je Vaše sociální postavení?

- ☐ zaměstnanec
- ☐ OSVČ
- ☐ nezaměstnaný/á
- ☐ senior/poživatel starobního důchodu
- ☐ poživatel invalidního důchodu

10. Uved'te 3 pro Vás nejdůležitější potřeby

- ☐ fyzická soběstačnost (zdraví)
- ☐ finanční nezávislost (ekonomické zabezpečení)
- ☐ nebýt na obtíž svým blízkým (potřeba sebeúcty, důstojnosti)
- ☐ potřeba jistoty a bezpečí
- ☐ vztahy mezi lidmi (komunikace s rodinou a přáteli)
- ☐ potřeba autonomie (moci o sobě a svých záležitostech rozhodovat sám)
- ☐ seberealizace
- ☐ víra

11. Vystačí Vám Váš měsíční příjem na pokrytí všech Vašich základních potřeb?

- ☐ rozhodně ANO
- ☐ spíše ANO
- ☐ spíše NE
- ☐ rozhodně NE

12. S kým žijete?

- ☐ sám
- ☐ s manželem/manželkou
- ☐ s druhem/družkou
- ☐ s dětmi/vnoučaty

13. Kde žijete?

- ☐ ve vlastním rodinném domě
- ☐ v bytě v osobním vlastnictví
- ☐ v podnájmu v rodinném domě
- ☐ v podnájmu v bytě

14. Jak dlouho v obci Razová žijete?

- ☐ méně než 5 let
- ☐ 5 – 10 let
- ☐ 10 – 20 let
- ☐ více než 20 let
- ☐ jsem rodák/rodačka

15. Jste:

- ☐ muž ☐ žena

16. Kolik je Vám let

- ☐ 55 - 60
☐ 61 - 70
☐ 71 - 80
☐ 81 – 90
☐ více než 90

Děkuji Vám za Váš čas i ochotu k vyplnění tohoto dotazníku.
MichaelaKadlčíková

Příloha č. 2

Seznam institucí a zařízení zajišťující sociální služby pro seniory v okolí obce Razová

První uvedená instituce bylo **Centrum sociálních služeb pro seniory Pohoda, příspěvková organizace**, která sídlí v Bruntále a zajišťuje pobytové služby - domov pro osoby se zdravotním postižením, domov pro seniory, odlehčovací služby a terénní služby v podobě pečovatelské služby.⁶⁸

Další institucí, na kterou jsem se dotazovala, byl **Domov pro seniory, p.o., Vrbno pod Pradědem**, který nabízí pobytovou službu pro osoby, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku.⁶⁹ Vrbno pod Pradědem je od obce Razová vzdálené cca 30 km.

Klub seniorů Bruntál nabízí volnočasové aktivity, společenské akce, zájezdy, přednášky a různá cvičení. Klub provozuje pravidelné schůzky členů a to nejméně dvakrát týdně a sídlí v Bruntále.⁷⁰

Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, o.p.s. má své detašované pracoviště i v Bruntále. Instituce nabízí služby sociální péče a osobní asistenci v podobě terénní služby. Služba je určena seniorům, osobám se zdravotním postižením, s chronickým onemocněním a osobám s jiným zdravotním postižením. K doplňkovým službám patří individuální bezbariérová doprava pro osoby se zdravotním postižením.⁷¹

Další služba, na kterou jsem se ptala je **HELP-IN, o.p.s., Bruntál**, která prostřednictvím terénních a ambulantních sociálně-zdravotních služeb nabízí seniorům a osobám se zdravotním postižením pečovatelskou službu, sociální poradnu, jejíž součástí je i odborné poradenství zaměřené na kompenzační pomůcky.⁷²

⁶⁸Centrum pro seniory Pohoda: Naše poslání a závazky (online) (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.centrum-pohoda.cz/stranka/uvod/>

⁶⁹Domov pro seniory Vrbno: Základní informace, (online) (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.dd-vrbno.cz/>

⁷⁰Město Bruntál: Katalog soc. služeb, Senioři (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://socialnisluzby.mubruntal.cz/organization/39>

⁷¹Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o.p.s.: Detašované pracoviště Bruntál (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: http://www.czp-msk.cz/detasovane_bruntal.php

⁷²Help-in, o.p.s.: Nabídka našich služeb (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.help-in.cz/O-nas.html>

HELP-IN, o.p.s. má i svou pobočku v Horním Benešově, což je cca 8 km, ale po silnici, která se v zimě neudrhuje a je velice špatně sjízdná. Help-in, o.p.s. v Horním Benešově nabízí pouze pečovatelskou službu a základní poradenství.⁷³

Univerzita třetího věku, Bruntál je realizována pod záštitou MZLU v Brně (Mendelova zemědělská a lesnická univerzita) ve spolupráci s Obchodní akademií a Střední zemědělskou školou Bruntál. Přednášky a semináře probíhají ve výukovém období jednotlivých semestrů a to 1x týdně z různých sfér života společnosti.⁷⁴

Centrum psychologické pomoci, p.o., - Rodinná a manželská poradna, Bruntál poskytuje ambulantně odborné sociální poradenství pro všechny věkové kategorie a převážně pro osoby v krizových situacích.⁷⁵

Liga, o.p.s. Bruntál je společnost, která nabízí sociální služby, které mají pomoci lidem ze sociálně vyloučeného prostředí. Pracuje s celou rodinou jak formou ambulantní, tak i terénní pomoci v Bruntále i jeho okolí.⁷⁶

Městský úřad Bruntál – odbor sociálních věcí, který především koordinuje poskytování sociálních služeb, poskytuje poradenství a realizuje činnosti sociální práce. Dále zajišťuje činnost Klubu seniorů Bruntál, zajišťuje veřejné opatrovnictví, zajišťuje poradenství v oblasti omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům, vydává parkovací průkazy osobám, kterým byly přiznány mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany, zajišťuje okamžitou pomoc v krizových situacích aj.⁷⁷

Další státní instituci, kterou jsem v dotazníku uvedla, byl **Úřad práce ČR –krajské pobočky v Ostravě, Kontaktní pracoviště Bruntál**, kde si lidé vyřizují dávky státní sociální podpory, dávky hmotné nouze, příspěvek na péči i dávky pro osoby se zdravotním postižením.⁷⁸

⁷³Help-in, o.p.s.: Kontakty (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.help-in.cz/Kontakty.html>

⁷⁴Univerzita třetího věku, Bruntál: Informace, (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.oaz.cz/u3v/index.php?sekce=6>

⁷⁵Město Bruntál: Katalog soc. služeb, Osoby v krizových situacích (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.cepp.cz/kontakt/rodinna-a-manzelska-poradna-bruntal/nase-sluzby/>

⁷⁶Liga Bruntál: Sociální práce, (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.ligabruntal.cz/main.php?s=4>

⁷⁷Město Bruntál: Organizační struktura, oddělení sociálních služeb, (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.mubruntal.cz/oddeleni-socialnich-sluzeb/os-35628/p1=11012>

⁷⁸Ministerstvo práce a sociálních věcí: Integrovaný portál MPSV: ÚP ČR,, Kontaktní pracoviště, Bruntál (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/bruntal>

Poslední a myslím si, že pro seniory snad nejznámější instituci, jsem do dotazníku uvedla, **Okresní správu sociálního zabezpečení Bruntál**. Jako orgán státní správy vykonává působnost v oblasti sociálního zabezpečení (důchodového pojištění a nemocenského pojištění) a lékařské posudkové služby.⁷⁹

⁷⁹Česká správa sociálního zabezpečení: Okresní správa sociálního zabezpečení Bruntál, (online), (cit. 2016-03-11). Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/kontakty/krajska-a-okresni-pracoviste/moravskoslezsky-kraj/ossz-bruntal/ossz-bruntal.htm>

ANOTACE

Jméno a příjmení autora:	Michaela Kadlčíková
Název katedry:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Název fakulty:	Filozofická fakulta
Název bakalářské práce v češtině:	Spokojenost seniorů s životem v obci Razová
Název bakalářské práce v angličtině:	The seniors' satisfaction with live in the village Razová
Vedoucí práce:	Mgr. Jan Kalenda, Ph.D.
Počet znaků:	63769
Počet příloh:	2
Počet použitých zdrojů:	31
Klíčová slova v češtině:	Stáří, stárnutí, senior, kvalita života, sociální služby pro seniory
Klíčová slova v angličtině:	age, aging, senior, quality of life, welfare for seniors
Anotace práce v češtině:	Práce pojednává o spokojenosti seniorů s životem v obci Razová. Teoretická část je zaměřena na stáří, stárnutí, změny ve stáří a sociální služby pro seniory. V praktické části jsou zpracovány odpovědi z dotazníků vyplněných dotazovanými seniory v obci Razová. Cílem práce bylo zjistit, zda jsou senioři dostatečně informováni o sociálních službách pro seniory v obci a okolí obce a také zjistit, jak jsou spokojeni s životem v obci Razová a která zařízení jim v obci chybí.
Anotace práce v angličtině:	The thesis deals with life satisfaction of seniors in a village called Razová. The theoretical part is focused on elderly life, aging, changing in the elderly life and offered social services for seniors. The practical part presents results of questionnaires filled by seniors in Razová. The aim of the thesis is to determine whether the seniors are properly informed about all social services offered in the village and its surroundings, on what level is the satisfaction with life in Razová and finally, what social facilities the citizens are missing.
Jazyk práce:	Čeština